

ŞEF RABIN DR. MOSES ROSEN

50 de ani de la răscoala din Ghetoul Varşoviei

Când citirea fragmentului biblic este terminată, Sulul cel Sfânt al Torei este ridicat şi desfăşurat cu pietate şi demnitate înaintea întregii comunităţi. El stă acolo, sus, pe amvonul din sinagogă, ca un stindard neîntinat de nici o picătură de sânge, care nu aminteşte de nici o victorie militară; nu evocă nici vitejia proprie şi nici jalea altora. Credincioşii îşi îndreaptă privirile spre dânsul, înalţă degetul, rostind cu toţii în cor: „Aceasta este învăţătura...”

Ori de câte ori iau parte la această scenă caracteristică pentru un popor şi o credinţă care şi-au făcut din Carte drapel, din idealuri măreţe o redută şi din spirit o armă, răsare înaintea ochilor fanteziei mele o altă scenă, care se împleteşte cu aceea la care sunt martor. N-am văzut-o niciodată pe aceasta din urmă şi, totuşi, parcă o trăiesc. Pe ruini fumegânde, fluturând un steag. E sfâşiat şi însângerat, dar către dânsul se îndreaptă nu numai privirile sticloase ale celor care au căzut în jurul său, ci şi acelea ale unei întregi generaţii de supravieţuitori, acelea ale tuturor generaţiilor care vor veni să adauge câte o verigă la lanţul existenţei noastre.

Înfăşuraţi într-însul, cei din urmă luptători din Ghetoul Varşoviei strâpung zărilor viitorului cu privirile pline de seninătate şi demnitate umană.

Spre deosebire de pergamentul Torei, pe această flamură nu scrie nici o literă şi, totuşi, braţul meu se ridică, împins de o forţă nevăzută, şi degetul meu arată spre dânsa, iar gura mea rosteşte, o dată cu milioanele de fraţi şi surori ai trecutului şi ai viitorului, cu hotărâre şi gravitate, o proclamaţie solemnă: „Aceasta este învăţătura!”

De două mii de ani încoace, am suferit pentru că n-am acceptat nici o clipă să lăsăm din mână Cartea cea măreaţă a minunatelor visuri de umanitate. De la faptele Macabeilor şi apoi ale luptătorilor lui Bar Kohba şi până în zilele noastre, noi am fost un popor încercat. Risipiţi, slabi, puţini la număr, n-aveam de partea noastră decât tenacitatea şi conştiinţa unei sacre misiuni. Nu opuneam forţei altceva decât argumentul. Luptam împotriva pumnului cu raţiunea. Am cutreierat, deci, mii de ani de-a rândul, cărările lumii, cu degetul arătând spre Carte, ca spre un ideal suprem, uodând din belşug cu sângele nostru meleagurile pe care ne-a fost dat să trăim.

Lată ceea ce am fost din anul 135 al acestei ere, de când au murit ultimii luptători din Betar şi până în aprilie 1943, când s-a aprins flacăra răscoalei din Ghetoul Varşoviei.

Lată, însă, că s-a revărsat „cupa cea de lacrimi plină”. Lată că anii cuptoarelor de gazare, ai gropilor comune, ai trenurilor morţi, anii hulei şi batjocurii, anii exterminării a milioane de copii, anii trupurilor omeleşti transformate în „săpun pur evreiesc” (Reines jüdisches Fett – RJF), anii iadului pe acest Pământ, anii saltelelor fabricate din părul fiicelor noastre şi ai copetelor de cârţi făcute din pielea fraţilor noştri, au dus o cutremurătoare trezire la realitate.

Mordechai Anielewicz şi tovarăşii săi de luptă au câştigat atunci, în acele zile ale Pesahului anului 5703 de la facerea lumii, o victorie unică. Ei au demonstrat

că martirii pot şi trebuie să devină eroi.

Cu mâinile goale, slabi şi puţini la număr, ei au pornit la o luptă fără nici o şansă – nici una! – de a supravieţui. Era o luptă dusă exclusiv pentru ca istoria să înveţe o minunată lecţie. Era o luptă care din prima clipă avea îndreptată asupra-i reflectoarele eternităţii.

S-a pus capăt, acolo, în împrejurimile străzii Mila, numărul 18, resemnării martirilor şi s-a dezlănţuit dărzenia vitejilor. Trei săptămâni, marele, cumplitul Reich a avut de înfruntat oştirea care lupta cu sticle de benzină împotriva tancurilor, cu pumnii împotriva mitralierelor. Trei săptămâni de-a rândul, omenirea, popoarele înrobite au asistat la o revoluţionară transformare. Evreul hult şi ocărat, care era nevoit să accepte scuipatul în obraz fără să crănească, să păsească spre abator ca vita dusă la tăiere, evreul acesta, al cărui destin devenise sinonim cu acela al martiriului, pentru care, în cel mai bun caz, puteai doar să ai un sentiment de milă, şi-a îndreptat şira spinării, s-a zvărlit asupra duşmanului, s-a săturat să mai fie compătimit şi şi-a câştigat deodată respectul omenirii întregi.

Până atunci, până în acea primăvară a anului 1943, drapelul cel neprihănit al Torei este desfăşurat ca un scut împotriva primejdii fără de număr. Duşmanul se arunca cu furie împotriva-i, îl călca în picioare, îl zvărla în flăcări.

De atunci i s-a alăturat stindardului Torei flamura cea sfăşiată şi însângerată a luptătorilor. Împreună, ele au izbutit să transforme pe Kadoş –

(Continuare în pag. 6)

De un sfert de veac Ierusalimul a redevenit capitala Statului Israel

Eminenţa Sa dl Şef Rabin dr. Moses Rosen a primit din partea primului ministru al Israelului o scrisoare al cărei text e atât de important încât socotim că e bine să fie cunoscut de întreaga noastră comunitate.

Scumpe dr. Rosen,

Vă scriu spre a vă invita să veniţi să fiţi alături de mine şi de întregul Israel la Conferinţa pentru Ierusalim care va celebra încheierea celui de-al 25-lea an de la unificare, la 17-20 mai 1993.

Pentru că aţi fost de multe ori în Israel, e de o deosebită importanţă acum, la această cotitură în istoria noastră, să veniţi să staţi cu noi împreună spre a celebra unitatea şi eternitatea Ierusalimului şi a poporului nostru. Participarea Domniei Voastre va fi, de asemenea, semnificativă pentru noi, pentru că ea va încuraja şi pe alţii să vină şi ei. O sesiune specială a demnitarilor este planuită şi eu sper că veţi fi acolo.

Pentru că suntem adânc convinşi de unicul loc pe care Ierusalimul îl ocupă în istoria noastră, în credinţă, cultura şi viitorul nostru, este important să demonstrăm întregii lumi cât de puternic şi cu câtă mândrie evreii de pretutindeni se identifică cu străvechea noastră capitală.

Trebuie să se ştie fără nici o îndoială că bunul destin al Ierusalimului unificat şi destinul puterii creatoare a iudaismului sunt pentru vecie legate în deplină bucurie.

Ierusalimul este important pentru fiecare evreu, oriunde ar trăi. Mii de ani nu am putut face nimic altceva

■ YITZHAK RABIN

decât să ne rugăm şi să tânjim spre o întoarcere la Ierusalim. Astăzi, în sfârşit, Ierusalimul este capitala Statului suveran evreiesc Israel şi fiecare evreu va trage inspiraţia şi forţa din gloriosul său trecut, din mesajul său spiritual, din splendida sa frumuseţe.

Vă chem să veniţi la noi la 17 mai şi să folosiţi influenţa Domniei Voastre spre a ajuta ca această Conferinţă a Ierusalimului să transmită întregii lumi un mesaj fără echivoc şi răsunător.

Faceţi ca urarea „La anul, la Ierusalim!” să se împlinească în acest an.

YITZHAK RABIN
Prim-Ministru

„Fiecare casă să devină o fortăreaţă” Sub această lozincă, Ghetoul Varşoviei a demonstrat lumii, încă o dată, eroismul evreiesc

Înainte de atacul armatei germane împotriva Poloniei, în septembrie 1939, la Varşovia locuia o mare comunitate evreiască. La 2 octombrie 1939, în plină sărbătoare de Sucot, populaţia evreiască a primit, din partea ocupanţilor nazişti, ordinul de a se muta într-o porţiune a oraşului special delimitată, despărţită de populaţia neevreiască prin ziduri şi sârmă ghimpată. Acesta era aşă-numitul ghetou. Cei 330 000 de evrei varşovieni, ca şi numeroşi evrei din localităţile rurale înconjurătoare trebuiau să se mute imediat în ghetou. Viaţa în acest ghetou devenea din săptămână în săptămână mai amară şi mai insuportabilă. Nu exista suficient loc pentru toţi, în medie într-o cameră locuiau 13 persoane, mii de oameni rămăseseră pe stradă, fără adăpost. Mai târziu, ghetoul a fost încă o dată delimitat şi micşorat, evreii au fost obligaţi să trăiască pe un spaţiu şi mai mic. Condiţiile erau foarte grele şi au dus la moartea a numeroşi locuitori ai ghetoului, din cauza condiţiilor inumane, a lipsei alimentelor şi medicamentelor.

La 22 iulie 1942, hitleriştii au schimbat drastic sistemul lor şi au început deportările în masă spre lagărele de exterminare. 22 iulie 1942 era Erev Tişa beAv (ajunul lui 9 Av), când se comemorează distrugerea Templului de la Ierusalim. Când sunt luate în considerare, mai detaliat, datele importante din istoria Holocaustului, se constată de fiecare dată că naziştii au ales, pentru actele de represiune, termene care aveau şi au o importanţă deosebită pentru evrei. Cel menţionat aici este unul dintre cazuri, tot aşa cum a fost şi stabilirea ghetoului în zilele de Sucot.

Forţele rezistenţei evreieşti s-au organizat, dar nu au căpătat ajutor din afară. Ele stabiliseră legătura cu mai multe grupuri poloneze de stânga, prin aşă-numiţii curieri, în special copii, care, prin canalizarea subterană, făceau contactul cu partea „ariană” a oraşului. Grupurile unite ale luptătorilor subterani, mai ales membri ai organizaţiilor sioniste de tineret, au hotărât, în sfârşit, să lovească.

La 18 martie 1943, după un an de deportări în masă, s-a ajuns prima

oară la o rezistenţă organizată din partea populaţiei evreieşti. În această zi, 6 000 de evrei din ghetou au fost deportaţi în lagărul de exterminare de la Treblinka. S-a ajuns la prima ciocnire între nazişti şi luptătorii evrei din Rezistenţă, când evreii dintr-o grupă destinată transportării în lagăr au tras asupra paznicilor lor şi au putut să scape. În cursul urmăririi lor, ocupanţii nazişti s-au lovit de o rezistenţă slab înarmată. Cu această ocazie, au fost ucişi vreo 1 000 de evrei.

La 19 aprilie 1943 (Erev Pesah 5703), Organizaţia Evreiască de Luptă (Z.O.B.) a chemat populaţia evreiască să se opună deportărilor. Provizoriu, transporturile au fost întrerupte, iar membrii Consiliului Evreilor şi ai serviciului evreiesc de ordine, din ale căror rânduri mulţi membri fuseseră deportaţi la Treblinka, au intrat în alertă.

Organizaţia Evreiască de Luptă a fost înfiinţată în iulie 1942 şi consolidată în noiembrie 1942. Ea era

(Continuare în pag. 5)

METAMORFOZELE UNUI SIMBOL

Parabola, ca formă de exprimare a unui univers interior liric sfâșiat de tenebrele Holocaustului, se dovedește a fi una din constantele prozelor scurte ale lui Z. Luzian¹. Voința de distrugere, devenită element de guvernare a lumii vii, este motiv obsesional în jurul căruia autoarea își construiește parabolele: aceea a gradului mai înalt de "umanitate" a unui câine față de stăpânul său (v. "Dulăul"); a regenerării nazismului (v. "Istorieă fantastică"); a dominării forței vinovăției refulate în subconștient asupra conștientului (v. "Concediul lui Hans").

Calitatea de supraviețuitoare a Holocaustului o determină pe autoare să selecteze momente-limită ale existenței umane (atingerea cu moartea, cu nebunia), starea de spirit a personajelor și disperarea: amestecată cu inocența copilăriei (v. fetița evreică ucisă de locotenentul Hugo); cu deruta, nepuțința, prăbușirea ultimei speranțe de viață a bătrâneții (v. reacția lui Moș Bercu la aflarea știrii scufundării vasului pe care se afla nepotul său); cu revolta în fața nedreptății sociale (v. gestul tatălui șomer distrugând visul din carne, păpușa lui generis a fetei sale, fiindcă "jucăriile nu sunt pentru săraci").

Tonul neutru al vocii auctoriale, introspecția psihologică, cu accente, uneori, sarcastice, tendința de extrapolare a accidentalului, de la întâmplare la simbol (reacțiile publicului avid de violență, de sânge la "mecul de box" dintre câini - o metaforă a lumii contemporane, din ce în ce mai subordonată pomirilor instinctuale agresive, îmbrăcate în dogme ale intoleranței etnice, religioase și calculate în cifre de

afaceri) sunt câteva din modalitățile stilistice de realizare a narațiunilor.

Dacă primele două nuvele, "Dulăul" și "Concediul lui Hans", au un caracter general, în sens epic și ca implicare emoțională (sunt fapte ce s-ar fi putut petrece oriunde, într-o Europă transformată, în bună parte, de naști într-un lagăr de exterminare), ultima, "Un loc în Eretz", are un pronunțat fundal autobiografic și local. Deși ghetoul bucureștean din anii dictaturii antonesciene nu e nicăieri numit, deși rebeliunea legionară din ianuarie 1941 nu e formulată ca atare, deși numele vasului cu 769 de evrei la bord, în drum spre Țara Sfântă, scufundat de o torpilă, nu e nicăieri specificat, toate converg spre conturarea unei atmosfere înconfundabile: aceea a lumii evreiești paupere din România aflată sub regim de guvernare fascistă. Nuvela iese din sfera memorialisticii prin structurarea epusului în jurul unui simbol: actul de cumpărare a doi dunami din Eretz Israel. Jocul dramatic pe claviatura simbolului, cu putemice accente sociale (bunica Brana, soția lui Moș Bercu, vinde actul pentru a obține banii necesari întreținerii nepotului la liceu și-l înlocuiește cu o hârtie falsă) de Stefan Zweig, se complică prin opțiunea lui Moș Bercu de a sacrifica pământul sfânt pentru salvarea vieții nepotului grav bolnav. Iluzia cu putere de realitate îi conferă valențe filozofice. Dar avatarurile simbolului nu se încheie aici. Rubin, nepotul lor, se îmbarcă pe "Struma", având la gât un șnur de care atârnă o punguțică. Știe că înăuntru este actul de proprietate al unui petec de pământ din Țara Sfântă.

Înăuntru este, de fapt, o scrisoare a bunicii, în care duioșia, devoțiunea, dăruirea sufletului evreiesc sunt ascunse sub sobrietate, din putoarea potrivnică efuziunii și dintr-o prea mare adâncime de sentiment. Asistăm la o spiritualizare a simbolului în mai multe direcții: istorico-socială, filozofică, afectivă. Finalul nuvelei, în care cadavru lui Rubin e tras la mal de un pescar, în speranța obținerii unui profit, și dezamăgirea acestuia când nu află în punguță decât o hârtie fără valoare, metamorfozează simbolul într-o descărcare de sarcasm pe care numai o sensibilitate ultragiată și-o poate descoperi.

Osmoza dintre semnificație și atmosferă, dintre liric, epic și dramatic, dintre dorința de recuperare a amintirii și receptarea sensibilă a contemporaneității face ca asupra "amărăciunilor mânuitorilor de condei" să prevaleze ireductibilitatea dorinței de a trăi într-o lume rațională și armonioasă, așa cum se ridică ea tocmai din frustrările "anilor prigoanei", capitolul de rezistență al cărui.

C.D.

1. - Z. Luzian - Din amărăciunile mânuitorilor de condei, ed. "Litera", București, 1992.

"Fără să-i uităm pe copii"

În editura pariziană Grasset, a apărut recent cartea lui Eric Conan, redactor la "Express", sub titlul de mai sus. Autorul ne prezintă o scurtă perioadă, 19 iulie - 16 septembrie 1942, din viața lagărelor franceze de la

Pithiviers și Baune-la-Rolande, în Loiret. El descrie ce a reprezentat prima etapă pentru familiile evreiești arestate cu prilejul raziei efectuate la Velodromul de iarnă din Paris - 7 618 deținuți, printre care figurau peste 3 000 de copii de vârstă de 2-16 ani, toți trimiși apoi la Auschwitz, unde au fost exterminați. Acesta constituie unul dintre episoadele cele mai sumbre ale regimului de la Vichy și se încheie cu expedierea ultimilor copii, dintre care cei mai mulți fuseseră despărțiți de mamele lor, cu câteva săptămâni înainte. Cartea este o reconstituire, de zi cu zi, după arhivele oficiale ale administrației lagărelor și mărturiile locuitorilor celor două localități, în afara mărturiilor celor câțiva supraviețuitori.

Faptele vorbesc de la sine: de aceea nu s-a voit să se pomenească despre ele multă vreme. Dar cartea lui Eric Conan face dificilă uitarea.

Paul B. Marian

Reîntâlnire cu dirijorul SERGIU COMISSIONA

Concertele simfonice din 25 și 26 februarie 1993 ale Filarmonicii "George Enescu" din București au fost dirijate de Sergiu Comissiona, muzician de faimă internațională, născut în București, la 16 iunie 1928 și format tot aici. A început studiul viorii la vârsta de 5 ani, cu Iosif Dailis, din grupul viorilor I al Filarmonicii din București. Mai târziu, a fost elev al vestitei profesoare Cecilia Niulescu-Lupu. A mai studiat pianul și comul. "Am vrut să fiu cântăreț... dar n-aveam voce... am început să visez să fiu dirijor și, la vârsta de 16 ani, m-am apucat să studiez în mod serios dirijatul..." ("Musical America", martie 1987). Primul lui dascăl pentru dirijat a fost Eduard Lindenberg, elev al celebrului Hermann Scherchen. "Am debutat ca dirijor în 1946, la pupitrul orchestrei farmacistilor, organizată și condusă de defunctul dr. farmacist Victor Rottenberg, fagotist. În 1949, m-am angajat la ansamblul sindicatelor (întâi C.G.M., apoi C.C.S.), unde am dirijat până în 1958".

În 1946, Sergiu Comissiona a apărut și la pupitrul Orchestrei Radio. Între timp, s-a perfecționat în dirijat sub îndrumarea lui Constantin Silvestri. Dirijează cu regularitate și Filarmonica din București. În 1955, a participat la concursul pentru tineri dirijori de la Besançon, obținând premiul al II-lea (nu s-a acordat premiul I). În drumul de întoarcere de la Besançon, îl vizitează la Paris pe George Enescu, grav bolnav, aflat în ultimele luni de viață. Evoluția, mai bine zis, involuția climatului politic și cenzura artistică l-au hotărât să părăsească România împreună cu soția sa, balerină.

"Am plecat din țară la 26 februarie 1959, spre Israel. Am fost câțiva ani dirijor al Orchestrei simfonice de la Haifa, devenind

directorul ei muzical (1959-1964). În același timp, am fondat Orchestra de cameră din Israel, al cărei prim-dirijor am fost (1960-1964). Cu Orchestra de cameră înființată de mine am făcut turnee în Europa și America. În aceeași perioadă, am fost frecvent invitat al Orchestrei Filarmonice din Londra (1960-1963), al Orchestrei Filarmonice din Stockholm (1964-1966), al Orchestrei Simfonice din Berlin (1965-1967). Din 1967 până în 1972, am fost prim-dirijor la Orchestra Simfonică din Göteborg. Am fost guest conductor la Covent Garden, cu "Bărbierul din Sevilla". Debutul dirijoratului american l-am făcut cu orchestra de la Philadelphia. M-am stabilit în Statele Unite în 1969. Am fost director muzical al Orchestrei de la Baltimore, timp de 17 ani (1969-1986). După aceea, am trecut la Houston. În același timp cu activitatea din acest oraș, am fost director muzical la American Symphony Orchestra (din 1978), înființată de Leopold Stokowski. În paralel, am fost prim-dirijor la Orchestra Radio olandeză (începând încă din perioada mea de la Baltimore). Am fost director artistic la Temple University (cu orchestra de la Pittsburgh), apoi la Festivalul Chantauqua, cel mai vechi festival muzical din Statele Unite, apoi director muzical la New York City Opera. Sunt actualmente director muzical la Helsinki Philharmonic și la orchestra simfonică a Radioteleviziunii spaniole, din Madrid.

"Mai de curând, am devenit director muzical la Vancouver, în Canada, pe care îl consider unul din cele mai frumoase orașe din lume: acolo marea se întăleşte cu muntele".

Naturalizat israelian în 1959 și american în 1976; vorbește română, franceza, engleza, germana și ebraica.

A rezistat sugestiilor de a-și americaniza numele. Originea acestuia e simplă: străbunicul lui Sergiu a fost comisionar; de aici - Comissiona. Tatăl cunoscutului dirijor era amator de muzică de operă. Mama sa, care, la vârsta de 94 de ani, trăiește la Londra, era soprana amatoare, foarte cultivată și avizată. (Semnatarul acestor rânduri își amintește a o fi ascultat pe Jeny Comissiona, în timpul războiului, solistă a orchestrei simfonice evreiești, cântând solo din Simfonia a IV-a de Gustav Mahler, sub bagheta lui Alfred Mendelssohn).

"Am un repertoriu foarte bogat; nu m-am specializat în ceva anume. Am dirijat în toată lumea". Și, pentru a confirma această afirmație

făcută de Sergiu Comissiona în cursul convorbirii pe care, cu amabilitate, mi-a acordat-o, iată lista locurilor în care a dirijat: Baltimore, Houston, Boston, Pittsburgh, Cincinnati, Vancouver, Ottawa, Tel-Aviv, Manchester, Capetown, Oslo, Bergen, Bournemouth, Chantauqua, Aspen, Haga, New York, Stockholm, Göteborg, Copenhaga,

Philadelphia, Worcester, Miami, Los Angeles, Madrid, Basel, Frankfurt, Ierusalim, Mosty, Dallas, Atlanta, Montréal, Hamburg, Monte Carlo, Viena, Bonn, San Francisco, St. Paul, Utah, Milwaukee, Paris, Helsinki, Roma, Köln, Geneva.

"Am făcut multe înregistrări cu orchestrele din Stockholm, Helsinki, London Symphony Orchestra, Baltimore, Madrid, Suisse Romande (Geneva), Vancouver; discografia mea numără vreo 50 de discuri. Am lucrat cu mari soliști: Rubinstein, Oistrach, Stern, Birgit Nilsson, Jessie Norman, Szyring, Milstein, Magaloff, Alfred Brendel, Friedrich Gulda ș.a.

Am dirijat prin toate țările muzică de compozitori ai țărilor respective. În Suedia, am fost ales membru al Academiei și mi s-a decernat medalia de aur pentru promovarea muzicii scandinave. În Statele Unite, sunt Doctor Honoris Causa la John Hopkins University, University of Maryland (Baltimore). Mi s-a conferit Dittinson Award (distincția D) pentru promovarea muzicii americane.

Sunt foarte bucuros oricând revin în România. Mă bucură vederea cu țara natală. Șef-Rabinul este un om de acțiune și a făcut mult bine. Suntem în relații de amicitie. Ultima oară când a fost, în noiembrie 1992, la New York, ne-a căutat, dar noi nu eram în America. Trebuie să-ți mai spunem ceva: suntem și ne simțim evrei și suntem mulțumiți că aici am simțit atmosfera evreiască."

În programul celor două concerte ale lui Sergiu Comissiona, s-a aflat o singură compoziție: Simfonia a III-a, în do minor, de Gustav Mahler, care nu mai figurase în programele acestei orchestre de la 11 mai 1957. Orchestra și Corul Filarmonicii "George Enescu", ca și cele două soliste: Mariana Colpos și Kimball Wheeler (SUA) au contribuit la realizarea unei seri care va rămâne neștearsă timp îndelungat în amintirea melomanilor bucureșteni.

Sergiu Comissiona a părăsit Bucureștiul în dimineața zilei de 27 februarie 1993, plecând la Madrid, unde săptămâna următoare urma să dirijeze Simfonia I de Gustav Mahler.

A. Spiegler

BORIS MARIAN MEHR

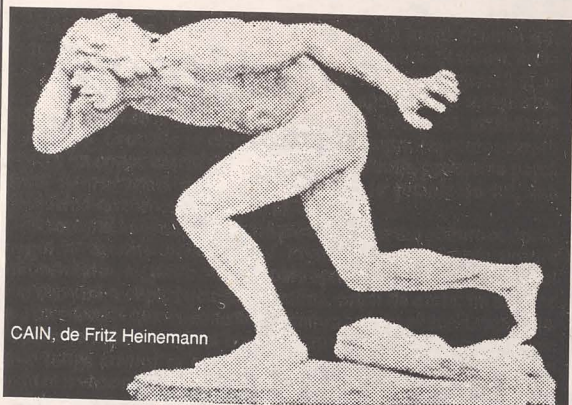
Massada

Homer nu și-a terminat opera,
mai există o cetate, mai există cântece,
în pustul fierbinte pietrele știu să vorbească,
chiar și acolo unde Marea e Moartă.

Corbii strigă-n zadar,
caprele pustului caută tufişuri ascunse,
câmilele mestecă-n pace propriile rezerve,
numai cetatea veghează pentru noi,
pentru neadormirea istoriei.

Acolo toți au luptat,
acolo femeile nu au fost batjocorite
copiii nu au murit în sclavie,
Massada rezistă

Și ghetoul a rezistat!

CAIN, de Fritz Heinemann

Unui dușman

Așa cum Cain

Așa cum Cain
S-a așezat la
est de Eden,
în țara Nod
și a fost însemnat
să nu-l ucidă nimeni,
astfel și tie,
care mă urăști
fiindcă exist, îți doresc
viață lungă, știu,
tu nu poți fi liniștit,
pedeapsa este în tine.

Istoria evreilor din Anglia în documente

În timp ce oricare alt popor are o singură istorie a instituțiilor sale juridice (a ceea ce, în doctrina anglo-saxonă, este denumit "Legal History"), pentru poporul evreu există tot atâtea istorii ale statutului său juridic câte țări sunt în care au trăit sau trăiesc evreii - și aceasta, în afara faptului că oricare din aceste statute juridice în parte este, la rândul său, structurat în compartimente: unul însumând drepturile și obligațiile evreilor în statul în care trăiesc și celălalt, cuprinzând o serie de drepturi și obligații care nu sunt religioase în totalitatea lor, ci și juridice (în special privind dreptul familiei) și care țin de ceea ce se numește jurisdicția rabinică (recunoscută și în trecutul țărilor române, unde situația s-a caracterizat prin

evreilor din Anglia (recunoscute prin acte anterioare), cum a fost, de exemplu, Carta lui Henric I, confirmare valabilă, evident, și pentru Normandia. Evreii erau considerați proprietate a regelui și răspunzători față de el; în secolul al XII-lea, acuzația de omor ritual răspândindu-se în toată Europa (în ciuda faptului că fusese dezmințită și reprobata de mai mulți papi), cuprinde și Anglia (cazul lui William din Norwich și al lui Hugh din Lincoln; astăzi, în catedrala din Lincoln, există o placă, din 1928, pe care se află retractorul acuzei, considerată neadevărată și pe care stă scris: "Aceste născociri au costat multe vieți inocente... Aceste povești nu contribuie la onoarea creștinătății și de aceea ne rugăm, Doamne, nu-ți aminti de păcatele noastre,

■ Schițe a două sinagogi vechi din Londra

toleranță religioasă). Tocmai de aceea s-a putut vorbi de o "istorie universală a poporului evreu" (așa cum și-a intitulat Dubnov cunoscuta sa *Weltgeschichte des Jüdischen Volkes*).

În privința istoriei din Anglia, importanța particulară a subiectului este de netăgăduit - și aceasta nu numai prin existența unor personalități ieșite din rândurile evreilor (cum a fost, bunăoară, Disraeli), ci și datorită faptului că Anglia a administrat fosta Palestină, că, pe de altă parte, și astăzi există în această țară o foarte puternică comunitate evreiască, iar Anglia a constituit pentru foarte mulți evrei o etapă în plecarea ei mai departe spre Statele Unite; totodată, aportul evreilor în cultura anglo-saxonă a fost remarcabil.

Care ar fi etapele și momentele istorice mai importante în istoria evreilor din Anglia?

Ei apar în Anglia pe urmele cuceririi normande din anul 1066.

În 1075, sunt pomeniți evreii "în număr mare" la Oxford, în 1090 sunt menționați la Londra, din 1171, este cunoscută o hotărâre a rabinului Benjamin din Canterbury și apoi o hotărâre a rabinului Menahem din Londra, referitoare la o problemă de nume în urma unui divorț. În 1177 - în lucrarea "Chronica", a lui Roger de Hovedene -, este consemnată îngăduința dată de rege evreilor de a avea cimitire "în orice oraș al Angliei, dincolo de zidurile orașelor"; în 1181, se interzice evreilor portul armelor; într-un document din 1199, regele Ioan numește pe evreul Iacob din Londra drept "sfătuitor" în problemele evreiești, iar în secolul al XIII-lea, există și un Cod al educației școlare ce se da copiilor evrei.

În anul 1201, regele Ioan emite un document de confirmare a diferitelor statute juridice ale

3 000 de suflete) și mulți și-au pierdut viața la trecerea Canalului Măneei. Totuși, în secolul următor, apar evrei - puțini la număr - în Anglia, fiind vorba de marani din Spania (maranul portughez Rodrigo Lopez ajunge medicul reginei Elisabeta). Oliver Cromwell îi admite din nou pe evrei în Anglia, în urma unei petiții ce i-a fost adresată de Manasseh ben Israel, din Amsterdam (Rembrandt i-a gravat chipul) și prima sinagogă a "reașezării" - "resettlement" - este fondată de evrei sefarzi, în 1657, la Londra.

În secolul al XVIII-lea, se fac încercări de obținere a unei legislații care să prevadă posibilitatea naturalizării evreilor nou veniți (cei născuți în Anglia aveau drepturi depline privind proprietatea și comerțul), un susținător al lor fiind John Toland, "freethinker" - "liber cugetător" - dar încercarea nu reușește.

În 1760, se creează Comitetul reprezentanților evreilor englezi (Board of Deputies of the British Jews - și azi în ființă - care l-a avut la conducere și pe Montefiore).

Emaniparea politică are loc în secolul al XIX-lea, când evreii sunt admiși în administrația locală (1845), iar în 1858, dobândesc depline drepturi politice și pe acela de a fi membru al Parlamentului; baronul Lionel de Rothschild a fost primul evreu care s-a bucurat de această calitate, fiind urmat, printre alții, și de Sir David Salomons, care a fost întâi primar al Londrei în 1855.

Urmează masive imigrări de evrei așkenazi din Rusia și Europa centrală.

Iau ființă alte puternice comunități evreiești în afara Londrei (Manchester, Leeds). În 1841, apare primul număr al importantului periodic "The Jewish Quarterly", care există și astăzi.

În viața religioasă, se remarcă tendința conservatoare, dar și cea liberală.

Din 1904, Chaim Weizmann lucrează la Manchester ca om de știință și, astfel, centrul mișcării sioniste se mută treptat în Anglia.

În anul 1917, generalul englez Allenby ocupă fosta Palestină.

Urmează Declarația Balfour și apoi Mandatul asupra Palestinei.

În 1939, guvernul englez adoptă însă o politică restrictivă față de evreii ce doreau să se întoarcă în Țara Sfântă.

Alte momente semnificative: în deceniul al IV-lea al secolului XX Oswald Mosley organizează mitinguri antisemite (ale cămășilor negre), iar în 1936, are loc "bătălia din Cable Street", când

celor 3 000 de manifestanți ai lui Mosley li s-au opus 100 000 de manifestanți democrați; poliția a ordonat lui Mosley să renunțe la manifestația sa; ca urmare a acestui incident, a fost emis Public Order Act, prin care s-a interzis purtarea de uniforme politice și s-a dat dreptul poliției de a interzice anumite manifestații; în 1940, evreii refugiați din Germania în Anglia sunt considerați cetățeni ai unei puteri dușmane și 5 000 sunt deportați în Canada și Australia, iar alți 15 000 internați; ca urmare a protestelor publice, se renunță până la urmă la acest tratament.

Războiul de șase zile îi găsește pe evreii din Anglia uniți și este semnificativă, în acest sens, scrisoarea trimisă, cu o zi înainte de izbucnirea conflictului, ziarului "Sunday Times", de către 36 de scriitori evrei, în sprijinul Israelului.

Numărul total al evreilor care trăiesc azi în Anglia este apreciat la 353 000, dintre care mai mult de jumătate se află în Londra. Noțiunea de "Anglo-Jewry" ("evreime engleză") a fost și este o realitate și astăzi.

Betinio Diamant

Bani de BAR-MITZVA pentru un scop bun

O idee admirabilă privind utilizarea pe care ar putea-o da banilor săi, de Bar-Mitzva - i-a venit lui David Seidler, din Hemmingen-Hanovra. Cum, cu prilejul acestei zile festive, a primit și daruri bănești de la rude și de la numeroși prieteni ai familiei, el a donat o sumă importantă în sprijinul copiilor și tinerilor ce doresc să facă Alia.

David, care are multe rude și prieteni în Israel, știe cât de important poate fi orice aport la dezvoltarea statului evreu.

Donăția sa generoasă pentru Alia, pentru educarea și instruirea tinerilor evrei, este o contribuție la sprijinirea noilor olim.

"A fost ideea lui David să

continue astfel, la data Bar-Mitzvei sale, ideea sionistă a părinților săi", a declarat Katarina Seidler, mama tânărului donator.

Dar David nu a dat numai

ceva, ci a și primit un dar la

nevoite important: 1 000 de pomi

au fost plantați pe numele său în

Israel.

Plăcut surprins s-a arătat și

directorul care se ocupă de Alia

germană pentru copii și tineret,

în legătură cu donația lui David

Seidler. El s-a bucurat îndeosebi

de faptul că un tânăr manifestă

un interes atât de mare pentru

Israel. Prin această hotărâre - a

declarat el - David a demonstrat

că, în calitate de Bar-Mitzva, el a

devenit cu adevărat "matur".

"Fiii tăi ca niște lăstari de măsline..."

Măslinul, totdeauna verde, strălucind argintiu în lumina țărilor mediteraneene și ale Orientului Apropiat, are o îndelungată istorie. El poate atinge înălțimea de circa 12 m. În ebraică se numește "zait" și este un simbol al păcii. Măslini vechi de o mie de ani nu sunt în Israel o raritate. Rădăcinile spălate de ploaie arată ca trunchiuri noduroase. La mulți metri depărtare sub pământ, apar din ele noi mlădițe.

Fructul - măsline - se numește tot "zait", ca și copacul. Măslinul oferă bogăție suplimentară țării "în care curge lapte și miere" (Exodus, 3,8). Israelul este, în același timp, "țară cu măslini și cu miere" (Deuteronomium, 8,8). Alături de grâu,

orz, struguri, smochine, rodii și curmale, măslinele face parte dintre cele șapte plante și fructe cu care Țara Sfântă e binecuvântată. Familia măslinilor (familia oleaceelor) numără 33 de soiuri diferite, cele cultivate alături de cele sălbatice.

Încă din antichitate, uleiul de măsline pur servea la iluminat - de exemplu, la sfeșnicul Templului (Exodus, 27,20) - pentru mâncare, pentru "ungerea cohanimilor" (Exodus, 20,25) și a regelui (Samuel, I, 10, 1) și pentru jertfe (Leviticus, 14, 16 și urm.). Uleiul este utilizat în cosmetică și medicină.

La recoltare, muncitorii se urcă în copac și culeg fructele cu mâna, una câte una. Aceasta este cea mai bună metodă, dar și cea mai lentă. Ea ferește roadele de cădere violentă pe pământ și, în același timp, protejează pomul. Mai rapide, dar mai dăunătoare, sunt scuturarea măslinului sau doborârea fructelor cu lungi prăjini de lemn. Măslinile colectate ajung în presa de ulei. În vechime, dar - la arabi - și azi, ea era formată din două pietre, una staționară, alta rotitoare, în care măslinile erau presate. Uleiul curgea prin igheab și era colectat.

Uleiul este un simbol al belșugului (Psalmi, 133,2) și al unei familii numeroase: "Soția ta va fi ca o viță roditoare înflăuntrul casei tale; copiii tăi vor sta ca niște lăstari de măsline în jurul mesei tale" (Psalmi, 128,3).

O ramură de măsline (mai curând o frunză de măsline în ciocul unui porumbel) îi arată biblicului Noe că potopul s-a terminat și că pe pământul uscat prosperă o nouă viață (Genesis, 8,11). Imaginea devine simbolul păcii. Stema de stat a Israelului este formată dintr-o menora, sfeșnic cu șapte brațe, având în jur o ramură de măsline.

Traducere de

A. Spiegler

(Din "Israelitisches Wochenblatt")

Lituania vrea să anuleze amnistierea colaboraționiștilor

Noul președinte al statului lituanian, Agirdas Brazauskas, a invitat o delegație de evrei vânători de naziști din Israel și S.U.A., la Vilna, pentru a ajuta guvernul Lituaniei la revizuirea amnistiei date de predecesorul său, Vitautas Landsbergis, lituanienilor care au colaborat cu naziștii și celor care au ucis evrei. În cadrul unei convorbiri cu reprezentantul din Ierusalim al Centrului Wiesenthal, Brazauskas a făgăduit să facă tot posibilul pentru a rezolva cât mai repede această problemă.

Guvernul lituanian amnistia, după 1989, mai mult de 50 000 de persoane, care fuseseră condamnate pentru "rezistență împotriva ocupației sovietice". Printre cei amnistiați se află și persoane a căror "rezistență" a constat în colaborarea cu naziștii și participarea la uciderea evreilor. Guvernul precedent încercase să scuze aceste fapte,

aducând argumentul că persoanele respective ar fi colaborat cu naziștii numai în speranța că Hitler va ajuta Lituania să se elibereze de dominația sovietică.

Date fiind protestele internaționale, guvernul fostului președinte Landsbergis se văzuse deja silit să revocase șase amnistieri drept "greșite". Centrul Wiesenthal a prezentat totuși autorităților de la Vilna o listă cu alți amnistiați, care au participat la executarea în masă a evreilor. 1 500 de cereri de amnistiere au fost respinse de fostul guvern, din aceleași motive. Președintele Brazauskas s-a lovit, totuși, în dorința sa de revizuire, de rezistența unor funcționari din tribunal, rămășițe ale regimului anterior, dar Samuelis Kuklianskis, profesor de drept, care a urmărit procesul de amnistiere, și-a exprimat convingerea că Brazauskas va anula toate amnistierile dubioase.

MA NIȘTANA ? (I)

Prin ce se deosebește?

CONCEPTUL DE EVREITATE

În serile de SEDER (cuvânt însemnând în Ivrît ordine - ordinea binecuvântărilor) din cadrul sărbătorii de Pesah, când fiecare familie de evrei evocă momentul fundamental al nașterii poporului lui Israel prin eliberarea din robia egipteană, mezinul pune tatălui patru întrebări, începând, toate, cu: "Ma niștana halaila hazé micól haleilót? (Prin ce se deosebește această noapte de celelalte nopți?)

Nu este, credem, nici o impietate să parafrazăm această întrebare (care face parte, totuși, dintr-un ritual) și să punem, la rândul nostru, problema: MA NIȘTANA AMENU MICOL HAAMIM? (Prin ce se deosebește poporul nostru de celelalte popoare?) A ridica o astfel de chestiune decurge firesc din felul cum conștientizăm lanțul evenimentelor istorice, care a înconjurat soarta, de mai multe ori tragică, a neamului evreiesc. Ea este, tocmai de aceea, atât de implicată chiar în ritmul religios-ordonat de viață al obștii iudaice, încât la ieșirea din Șabat se rostește o binecuvântare care glăsuiește, printre altele: "Baruh Ata Adonai Eloheinu Meleh Haolam hamavdil bein codeș lehol, bein or lahoșeh, BEIN ISRAEL LAAMIM (sublinierea noastră - n.r.), bein iom hașvil leșešet iemei hamaase" ("Binecuvântat fii Tu, Domnul Dumnezeu nostru, Regele Universului, care al făcut să se deosebească sacral de profan, lumina de întuneric, ISRAEL DE CELELALTE POPOARE (sublinierea noastră - n.r.), ziua a șaptea de cele șase zile ale facerii").

Iată, deci, că poporul lui Israel cunoaște, încă din cele mai vechi timpuri, ceea ce domnul Gabriel Liiceanu, salutând festivalul internațional al zilelor teatrului idiș, numea, în virtutea gândirii filosofice, "dreptul la diferență". Este vorba, firește, de orice fel de distincție: individuală, națională, religioasă, intelectuală, ideologică ș.a.

Textul rugăciunii de mai sus trimite în mod direct la primele patru versete ale Torei, cu care stabilește o strânsă legătură logică. Acestea, după cum se știe, glăsuiesc: La început a creat Dumnezeu cerul și pământul, și pământul era gol și fără formă (era haos) și duhul lui Dumnezeu plutea deasupra apelor; și a spus Dumnezeu: să fie lumină; și a văzut Dumnezeu că lumina e bună și a deosebit (sublinierea noastră - n.r.) Dumnezeu între lumină și întuneric). Așadar, haevdel (deosebirea) este chiar un dat a ceea ce în ebraică s-ar putea numi seder haolam (ordinea cosmică), Fără haevdel nu există decât tou vavou (haos). Deosebirea face să se nască ceea ce, în filosofia și știința modernă, se numește structură - cu alte cuvinte, un ansamblu, în același timp stabil și instabil, de relații între entități precis diferențiate. Rugăciunea mai sus citată așază laolaltă, cum am văzut, DEOSEBIREA DINTRE ISRAEL ȘI CELELALTE POPOARE - element socio-cultural - și diferențierile diverse care alcătuiesc structura lumii și dau conținut și formă - element pur natural.

Prin urmare, în concepția iudaică, deosebirile dintre popoare sunt socotite ca aparținând ordinii firești a lumii și, de aceea, una dintre cele mai importante mijvot (porunci) ale lui Dumnezeu este ocrotirea străinului. Și, tot în spiritul aceluiași logici expuse mai sus, evreii se feresc să facă prozeliti. Mai mult, folosesc toate argumentele posibile pentru a descuraja pe oricine ar dori să treacă la iudaism fără a cunoaște suficient greutățile ce și le asumă. Nu este de prisos, desigur, ca, în trecut, să se sublinieze actualitatea stringentă a unor astfel de idei fundamentale, tocmai în momentul de față, când, făcându-se bilanțul catastrofal al unei orânduirii care acționa în numele unei "ideologii comuniste", se constată că așa-zisul internaționalism de fațadă, triumfalist, formal

ce înseamnă, până la urmă, tot haos.

Pornind de la astfel de premise, este de înțeles că dezbaterea unei teme ca aceasta ce ne-o propunem: "CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII EVREU?" are toate șansele să prezinte interes. Îmi voi îngădui să fac, în cele ce urmează, unele considerații preliminare asupra respectivei teme, de natură nu atât a oferi soluții cât, mai ales, a arăta modul în care ea poate fi abordată.

Timp de aproape două mii de ani, adică de la dărâmarea celui de-al doilea Templu Sfânt din Ierusalim (anul 70) și până la proclamarea independenței Statului Israel modern (anul 1948), evreii au fost răspândiți printre celelalte popoare, de la care au împrumutat adeseori limba și unele obiceiuri, dar și-au păstrat conștiința de grup distinct în mijlocul acestor popoare și aspirația constantă de a se regăsi din nou, împreună, în patria străbună, Țara Făgăduinței. Din această situație decurge atât dificultatea de a preciza conceptul identității fiilor lui Israel, cât și multitudinea de răspunsuri date cu privire la genul proxim și diferența specifică ale respectivei noțiuni. Și, evident, prin însuși felul în care au fost formulate, astfel de răspunsuri n-au putut apărea decât în urma unor întrebări de fundamentală însemnătate, pe care le-a pus chiar existența obiectivă a colectivităților evreiești în lume. Iată, de pildă, câteva dintre ele: sunt evreii un popor sau numai o confesiune religioasă? Identitatea religioasă și

identitatea națională a evreilor se contopesc într-atât, încât între ele nu se poate face nici un fel de distincție? Universalismul iudaic este compatibil cu afirmarea unui specific național? Sunt sau nu evreii un popor ca toate celelalte? Renașterea statalității evreiești prin apariția Israelului este de natură a aduce o împrăștiere a specificului evreiesc pe plan mondial? Este posibil un asemenea specific iudaic modern care să pornească de la valorile tradiționale ale Torei și Talmudului și să valorifice și cuceririle civilizației moderne? Cum poate contribui evreimea din Galut la afirmarea și îmbogățirea identității iudaice? Ce rol au în afirmarea acesteia limbile vorbite de comunitățile evreiești (cu culturile lor aferente folclorice și literare): ivrit, idiș, ladino? Este conștiința iudaică o chestiune de predeterminare genealogică, comunitară sau de opțiune liber exprimată?

La astfel de întrebări s-au dat deja o serie întreagă de răspunsuri, de pe poziții dintre cele mai diverse. Numai după examinarea lor aprofundată vom putea fi în stare a ne da seama în ce măsură sunt ele satisfăcătoare. Le vom trece deci în revistă într-o altă prezentare.

Willy Moglescu

Cînd "extremele" se... contopesc

Dacă cineva pornește dintr-o localitate oarecare de pe globul terestru, luând-o, să zicem, spre stînga, spre vest, și merge în linie dreaptă, după un timp ajunge de unde a plecat. Dar venind din dreapta, dinspre est. La fel, dacă se duce spre răsărit, revine la punctul inițial, din partea cealaltă, dinspre apus, din stînga, deci. Altfel spus, cine se avîntă spre extrema stîngă ajunge neapărat la... dreapta. Și invers. Căci extremele se întîlnesc. Uneori chiar se unesc, pînă la deplina contopire.

O asemenea fuziune se petrece astăzi, sub ochii noștri, între aceia care militau (și, de fapt, mai militează) sub flamura roșie a secerii și ciocanului și aceia care poartă în sufletele lor negre nostalgia crucii încîlcigate. Copt îndelung în flăcările mistuitoare ale regimului comunist, acest fenomen a ieșit la iveală - mai ales în țările din estul Europei - abia după ce acest regim a fost abolit. Concret, la noi, în România, comuniștii fanatici s-au întîlnit, și-au dat mîna și s-au unit cu partizanii (mai vechi și mai noi) ai "Gărzii de Fier", dînd naștere unui hibrid dintre cele mai monstruoase - comuniștii verzi sau legionarii roșii -, ceea ce, de fapt, e unul și același lucru. În "epoca de aur", circula o anecdotă: "Ce asemănare este între un comunist și o... roșie? Și unul și celălalt au fost, la început, verzi!" Acum, viața ne arată că fenomenul poate fi și reversibil: (unii) roșii

devin verzi. Exemple găsești câte vrei, atît în presa deschis legionară, cum e "Gazeta de Vest", care apare la Timișoara, cît și în publicațiile (neo)comuniste de tip fascist, precum "Europa" și "România Mare", sau - mai de curînd - "Socialistul", organ al partidului în care sunt cantonați cei ce nici măcar nu-și ascund sentimentele comuniste. Acest din urmă ziar (rețineți, "Socialistul") insera o notă în care se arăta, între altele: "Cum de cîteva săptămîni gazetele «România Mare» și «Europa» ne-au arătat că, mai puțin 4-5, toate zecile de ziare ce apar în țara noastră sunt întreținute de fundația iudeo-maghiară Sörös, fapt ce explică în sfîrșit purtarea antiromânească, destabilizatoare, a marii majorități a ziarelor ce apar în România azi..." (agramatismele aparțin, în întregime, autorului, un oarecare Dan Popa). Pentru ca, pe pagina următoare a aceluiași ziar, o altă știre, preluată tot după "România Mare", să se refere la acțiunile destabilizatoare ale fundației maghiaro-americane Sörös. Nu știm și nici nu ne interesează ce este și ce vrea această fundație. Dar am dori, totuși, să aflăm: e iudeo-maghiară sau americană-maghiară? Dar nu această elementară lucrăcă ce ține de cultură și informație ne-a atras, în primul rînd, atenția, ci alte două "amănunte": deplina convergență de idei a comuniștilor (de la "Socialistul") cu ultranaționalistii neolegionari (de la "România Mare") și "Europa". Și, în special, faptul că amintitele publicații (și curente ideologice) folosesc străvechiul limbaj al "Gărzii de Fier", cu o singură excepție - nu mai zic "iudeo-masonii", ci "iudeo-maghiarii". Un alt exemplu relevant ni l-a furnizat "Adevărul", cotidian ce nu poate fi bînuît de filosemitism. Într-un articol intitulat, cît se poate de sugestiv, "Ieri - apologet al P.C.R., azi - exeget al legionarismului", amintitul ziar se referă, între altele, la un personaj ilustrativ pentru ceea ce ne-am, mai sus, "comunist verde" sau "legionar roșu". Este vorba - arată ziarul - de unul din acei "bătrîni poltroni de duzină (care) ies și ei la rampă, dîndu-se în spectacol publicistic", scriind, cu asiduitate, pentru "Gazeta de Vest", tot felul de "exegeze" profasciste, ce exultă "valoarea plenară a ideilor legionare", pentru a scoate în evidență marele lor merit în "repudierea neșovăielnică a stîngismului și materialismelor de felurite soiuri". Cine este acest "mare ideolog" al "spiritului le-

gionar"? Aflăm că "se numește Valeriu C. Neșțian, fost profesor de română și, o spun în cunoștință de cauză, colaborator harnic al ziarului «Scînteia», în redacția căruia am lucrat - arată autorul articolului din «Adevărul». Periodic, acest - acum bătrîn - profesor, de undeva, de prin Moldova, trimitea «Scînteii» plicuri cu opiniile lui despre construcția socialismului, etica și echitatea în viziunea partidului și despre omul nou, călit sub flacăra materialismului dialectic și istoric. Mărturisesc cu rușine - continuă gazetarul de la «Adevărul» - că adesea le-am «promovat» în paginile ziarului, nu de frica reclamațiilor, ci din obediență și, mai mult, din silă: Începusem să cred că e totuna, cu sau fără articolele lui Valeriu Neșțian. Iată că, acum, acest asiduul colaborator al «Scînteii», profesor, scrie despre «valoarea perenă a ideilor legionare», cu aceeași fermitate ideologică cu care în anii socialismului combătea pe partea cealaltă. Sau, mai știi, poate că este vorba de aceeași parte și nu mi-am dat seama". Bineînțeles: nu e vorba de o schimbare la față, de migrația dintr-un lagăr ideologic în altul, ci de două fațete - una roșie, alta verde - ale aceleiași ideologii "multilaterale dezvoltate", în numele căreia militează și cei din jurul gazetelor "România Mare" sau "Europa". Și nu numai ei. Pentru că "logodne" comunisto-legionare au loc și în alte părți. De pildă, am constatat, recent, că unul și același grup financiar editează o revistă al cărei fel constă în reconsiderarea și valorificarea moștenirii ideologice a mișcării legionare, dar și un ziar în a cărei conducere se află foști șefi și activiști ai secției de presă a C.C. al P.C.R.

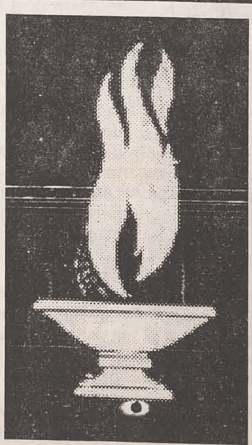
Vedeți, "extremele" nu pregetă să se întîlnească și să meargă în același pas, tinînd strîns aceeași armă. Cu care vor să lovească, să distrugă tîrînd democrația ce se înfiripă în România. Pentru că - din păcate, mulți nu înțeleg, nu vor să priceapă sau le e mai comod să ignore acest lucru - fuziunea comunisto-legionară are drept obiectiv, doar în aparență, atacarea acelei puțin numeroase etnii, evreii. Ei vor distrugerea democrației, în general, și (re)instaurarea unui regim totalitar, în care să poată dispune de tot, după bunul lor plac, ca altădată. Ca în imperiile lui Stalin, Hitler, Mao, Ceaușescu, față de care ei nutresc un mare dor, o nepotolită nostalgie.

Dan Lăzărescu

DECESE

CU durere și suferință, amintim că la 2 martie 1993 s-a împlinit un an de la decesul iubitelui nostru NEGRU LAZĂR, soț și tată de o bunătate deosebită. Noblețea sufletului său și iubirea pentru noi nu o vom uita niciodată. Ella, Jean și Marius Negru.

CU aceeași durere în suflet reamintim că au trecut zece ani de când dragul nostru NATTAN SOLOMON din Galați a rămas o scumpă amintire. Odihnească-se în pace! Soția și familia.

Ziua rezistenței în fața tiraniei

Pentru ca poporul nostru și umanitatea să nu uite vreodată eroismul celor care au preferat o moarte demnă unei agonii sau unei morți cu capul plecat, reproducem mai jos din textul rezoluției asupra „Zilei comemorării”, adoptat la cea de-a treia Adunare Generală a Congresului Mondial Evreiesc, în 1953. „Congresul Mondial Evreiesc menționează că a 27-a zi a lunii Nisan a fost aleasă ca zi destinată comemorării acestui eveniment al istoriei poporului evreu, precum și ca zi a rezistenței tuturor evreilor din Europa în fața tiraniei naziste...”.

Rezistența evreiască a cucerit, în ultima vreme, drept de cetățenie. Prea mult timp i s-a subestimat importanța. Ea ocupă, încet-încet, locul ce-i revine. Simbolul ei este revolta Ghetoului din Varșovia, care aparține istoriei, intră în legendă, reprezintă momentul de vârf al rezistenței evreiești împotriva nazismului, rezistență individuală sau colectivă, organizată sau spontană. În 1943, „opera” nazistă de exterminare a evreilor atinsese apogeul. În Polonia, cvasizolați de lumea exterioară, evreii s-au organizat, inițind o luptă inegală, fără a primi, din păcate, ajutorul scontat și pe care Rezistența poloneză ar fi trebuit să-l dea, ținând seama că era o cauză comună: lupta contra ocupanților.

În Ghetoul din Varșovia, sute de mii de evrei fuseseră închiși înainte de a fi deportați spre lagărele morții. La începutul anului 1943, rămăseseră aproximativ 50 000. Printre ei erau bătrâni, copii, dar și militanți sioniști, bundiști, care s-au grupat în rândurile Organizației Evreiești de Luptă.

Procurându-și, cu mari greutăți, arme artizanale și fabricând *ad hoc* „cocteiluri Molotov”, ei se pregăteau să înfrunte puțnica armată germană.

În ianuarie 1943, a avut loc o primă ciocnire. A fost o surpriză pentru SS-iști și pentru colaboraționiștii lor faptul de a fi fost atacați de grupuri de evrei înarmați. Au trebuit să se retragă.

Adevărata bătălie a început la 19 aprilie 1943, în prima seară de Seder. Curajul și voința de răzbunare a morții nenumăratelor victime au compensat puținătatea armelor.

În acea primăvară a lui 1943, combatanții evrei din Ghetoul Varșoviei au scris una dintre cele mai impresionante pagini din marea Carte a Eroismului Evreiesc.

Astăzi, un monument se înalță în inima Varșoviei, unde altădată existase ghetoul.

În Israel, două kibbutzi au fost înființate de supraviețuitorii foști luptători: „Yad Mordechai”, dedicat memoriei tânărului comandant al Organizației Evreiești de Luptă, Mordechai Anielewicz, unde a fost reconstituit bunkerul de pe strada Mila și „Lohamei Hagetaot” („Luptătorii ghetoului”), unde se află un muzeu și o machetă a ghetoului.

Gideon Hausner, care a fost procurorul procesului de la Ierusalim al lui Adolf Eichmann, a adus un omagiu luptătorilor ghetoului, declarând: „Un pumn de tineri evrei au modificat cursul istoriei [...] Erau puțin numeroși... Dar ei sunt cei care au făcut istoria. Ei și nu dușmanii lor naziști [...] Ei au intrat în istoria umanității ca simbol al luptătorilor pentru libertate, exemplu de curaj, imbold la lupta omului pentru demnitatea sa...”.

În martie 1942, Mordechai Tenenbaum, unul dintre conducătorii mișcării de tineret „Hehalutz-Dror”, a sosit la Varșovia, venind din Vilna. El a încercat să convingă conducătorii diferitelor organizații evreiești că ghetoul și masacrarea evreilor din Vilna sunt un episod al unei politici de exterminare totală a evreilor și nu o acțiune limitată asupra teritoriilor din est. În consecință, a fost creat un Bloc Antifascist de Luptă, care a editat și o gazetă, „Der Ruf” („Chemarea”), în idiş, prin intermediul căreia locuitorii Ghetoului din Varșovia li se cerea să se pregătească de luptă. În urma arestărilor din iunie 1942, Blocul a încetat să existe. O lună mai târziu, a fost creată Organizația Evreiască de Luptă. Comandamentul ei era compus din: Mordechai Anielewicz, Itzhak Zukerman, Marek Edelman, Hersch Berlinski, Johanan Morgenstern, Michel Rosenfeld... Experiența primului și a celui de-al doilea val de deportări în lagărele morții (13 septembrie 1942 și 18 ianuarie 1943) a convins evreii din ghetou că doar lupta îi poate face pe naziști să dea înapoi. Dimpotrivă, supunerea îi va duce

pe evrei la o moarte imediată.

Pentru a împiedica revolta, la 19 aprilie, ora 3 dimineața, batalioane ale trupelor SS, ale Gestapoului, ale polițiilor germană și poloneză, soldați ai Wehrmacht-ului, jandarmi și soldați de la lagărul din Trawniki au venit la Varșovia, încercuind ghetoul. La 6 dimineața, detașamente germane de blindate, de cavalerie, ge-niști, plus două mii de soldați și ofițeri, sub comanda lui von Sammern, au intrat prin cele două părți ale ghetoului central. Luptătorii evrei au deschis focul, tras cu o precizie care a determinat unitățile armatei germane să se retragă. După

■ După declarația lui Franz Konrad, gestapovist din Varșovia, făcută în fața poliției militare, la 2 ianuarie 1946, această fotografie reprezintă cinci evrei înaintea execuției lor, după înfrângerea răscoalei din Ghetoul din Varșovia

eșecul operațiunilor militare conduse de von Sammern, acestea au fost reluate de generalul Jürgen Stroop, care spera că ghetoul va fi lichidat în trei zile. Luptele au durat, însă, 28 de zile și chiar mai mult. Pentru prima dată, armata germană a utilizat substanțe axifianțe. Apoi, s-a dat

foc caselor evreiești din ghetou. La 23 aprilie, comandantul Mordechai Anielewicz, într-o scrisoare adresată lui Itzhak Zukerman, care se afla în „zona ariană” a orașului, făcea un rezumat al primelor zile ale revoltei și scria, printre altele: „Mi se pare că se petrec lucruri extraordinare. Succesul luptei depășește visurile cele mai cutezătoare”. Dar rezistența disperată devenea din ce în ce mai ineficientă, din cauza lipsei armelor. La 8 mai, bunkerul comandamentului O.E.L., din strada Mila 18, a fost distrus și majoritatea combatanților au fost uciși ori s-au sinucis. La 10 mai, incendiul se stinsese, dar bombe explozau încă. Rezistența se menținea. Trăiau încă oameni în ascunzătorii subterane. SS-iștii treceau printre ruine, căutând evrei. La 16 mai, orele 21 și 15 minute, Strop terminase „Marea sa Acțiune”, prin aruncarea în aer a Sinagogii Mari din strada Tlomackie, monument arhitectural prețios, datând din 1871, și rezumase astfel raportul său: „Nu mai există cartier evreiesc la Varșovia”.

Lupta eroică și tragică a combatanților Ghetoului din Varșovia a stârnit admirația și a impresionat lumea întreagă; ea a avut, totodată, o mare influență asupra evoluției rezistenței armate antifasciste din restul Poloniei, asupra ghetourilor existente încă și asupra lagărelor de exterminare.

„Viitorul aparține celor care, în mijlocul unui ocean de baricade, deschid calea unei vieți noi pentru umanitate cu flamura inimilor lor”, scria Mordechai Anielewicz.

Aceste cuvinte nobile capătă o rezonanță specială în aceste vremuri de resuscitare a nazismului, când emuli ai lui Hitler, prin mijloace de speculare a conjuncturii economico-sociale, încearcă, din nou, să impună lumii teroarea, ororile războiului, să promoveze rasismul, antisemitismul, xenofobia.

Astăzi, însă, la 50 de ani de la revolta Ghetoului din Varșovia, Statul Israel există. Suntem în situația de a da riposta cuvenită neonazismului. Și, de astă dată, nu mai suntem singuri. Lupta noastră este, în aceeași măsură, a tuturor forțelor democratice din lume.

(După „Revolta Ghetoului din Varșovia”; dosar de materiale documentare alcătuit de Adam Raysky; broșură publicată de Secția franceză a Congresului Mondial Evreiesc, Paris, 1988).

Ultima scrisoare a lui Mordechai Anielewicz

„Ceea ce am izbit să trăim nu poate fi povestit în cuvinte și depășește visurile noastre cele mai îndrăznețe. Nemții s-au retras de două ori din ghetou. Unul dintre grupurile noastre a rezistat 40 de

minute și un altul peste șase ore. O mină a explodat și multe grupuri ale noastre au atacat trupele germane care fugeau. Pierderile noastre de vieți omenesci sunt ușoare și aceasta este egal cu o reușită. Yehiel a căzut ca un erou, cu mitraliera în mână. Simt că se petrec lucruri însemnate, că ceea ce îndrăznim noi să facem este de mare valoare.

Începând de azi, trecem la lupta de partizani. În această noapte, ies trei grupuri care au două ținte: să patruleze și să găsească arme. Avem nevoie urgentă de grenade, de puști, de mitraliere și explozive. Nu vă pot descrie în ce condiții trăiesc evreii din ghetou. Numai puțini vor reuși să supraviețuiască. Alții vor pieri, mai devreme sau mai târziu. Lupta lor e pecetluită. Din cauza lipsei de aer, nu se poate aprinde măcar o lumânare în ascunzătorile unde se află mii de evrei.

La radioul nostru am ascultat un minunat reportaj al postului „Schweiz”, relatând despre lupta noastră. Faptul că se vorbește de noi în afara ghetoului ne dă curaj.

Fiți pe pace, prietenii! Poate ne vom revedea!

Visul vieții mele e realizat. Autoapărarea ghetoului este o realitate. Rezistența evreiască armată și răzbușirea se materializează. Sunt martor al extraordinarei lupte a eroilor evrei”. (23 aprilie 1943)

„Fiecare casă se devină o fortăreață”

(Urmare din pag. I)

constituită mai ales din tineretul organizațiilor sioniste: Hehalutz, Hașomer Hațair, Poalei Zion, Zeirei-Zion (Mapai), Dror, Hanoar Hazon și Bnei Akiba. Pe lângă Z.O.B. mai existau Uniunea Militară Evreiască (Z.Z.W.) și câteva grupuri independente. Răscoala din Ghetoul varșovian a fost condusă de Mordechai Anielewicz, comandantul Z.O.B. În amintirea lui un kibbutz din Neghev a fost numit, mai târziu, „Yad Mordechai” (la 10 km de Așkelon – n.trad.).

Naziștii hotărâseră să atace ghetoul și să-l distrugă. Ei voiau să poată raporta înfrângerea răscoalei la 20 aprilie, ziua de naștere a lui Hitler. La 19 aprilie 1943, Erev Pesah, SS a invadat ghetoul cu mai multe tunuri și vehicule blindate pentru a extermina populația și a distruge cartierul. Cu toată utilizarea sistematică de către germani a artileriei și aruncătoarelor de flăcări, în atacuri desfășurate de la bloc la bloc, apărătorii ghetoului au rezistat cinci săptămâni. Rezistența a continuat cât timp au mai fost în viață destui apărători. Luptătorii ghetoului erau pregătiți să moară, dar

nu acceptau să se lase măcelăriți. Așa cum biblicul Samson și-a jertfit viața spunând: „Moaară sufletul meu împreună cu filistenii”, pentru a-i trage în moarte și pe dușmanii lui, și-au dat și ei viața. În cursul răscoalei, au fost uciși 7 000 de evrei; mulți dintre aceștia au ars în bucărele subterane. În spiritul sărbătorii de Pesah, sărbătoare a libertății, evreii Ghetoului de la Varșovia au dus o luptă eroică. Nu există nici o îndoială că, dintre toate sărbătorile calendarului evreiesc, Pesah se adresa cel mai direct deținuților din ghetouri și din lagărele de exterminare. Fiecare vedea paralela între Faraon și Hitler, fiecare era întărit de istoria eliberării din robie și a ieșirii din Egipt, în speranța că evreii ca popor – dacă nu și ca indivizi – vor supraviețui lui Hitler și naziștilor și, precum strămoșii lor din Egipt, vor ieși „de la robie la libertate”.

Ghetoul, înconjurat și izolat din toate părțile, nu avea de la început nici o speranță de a fi victorios în această luptă inegală, dar răscoala a arătat că nici îndelungata teroare nazistă, nici indiferența mediului polonez nu au putut distruge spiritul de luptă al tineretului evreu. În el se exprimau atât disperarea, cât și credința în oamenii și viitorul poporului evreu. Ca și curajul luptătorilor de la Massada, eroismul luptătorilor ghetoului a căpătat un caracter profund simbolic pentru rămășițele evreimii poloneze și pentru totalitatea poporului evreu.

Scrisoare din Eretz Israel, publicată la Grenoble în buletinul clandestin al Organizației Evreiești „Poale Tion”

Am primit scrisoarea voastră din 29 martie. Vă mulțumim pentru precizările făcute. Paralel cu această scrisoare, vă trimitem o telegramă pe care tocmai am primit-o de la cei mai buni prieteni din Polonia. Informația ne-a parvenit pe căi foarte sigure și nu există îndoială asupra autenticității ei. Numele ne sunt bine cunoscute; din nefericire, lipsește numele atât de drag nou – „Schakne”; credem că aceasta înseamnă că nu se mai află printre cei vii sau că a fost prins de bandiții hitleriști, ceea ce echivalează cu moartea.

Desigur, e o supoziție, numai să nu fie confirmată! Conținutul telegramei e următorul: „Cu armele în mâini, luptăm pentru viața și onoarea puținilor supraviețuitori ai masei evreiești. Este greu să se procure arme, să se salveze copiii și grupul activ, dar așteptăm curând ajutor. Salutul nostru de luptă muncitorilor evrei din Eretz Israel și din întreaga lume”.

Telegrama a sosit pe numele lui H. Zeroubavel. Am făcut-o imediat publică prin intermediul presei și prin afișe lipite în toată țara. Am trimis, de asemenea, telegrama în strălăutate: în America, Anglia, Elveția etc... Informația a avut un mare răsunet. Este singura sursă directă care confirmă vesele privitoare la rezistența evreilor din ghetourile Poloniei.

La sugestia noastră, „Histadrut”-ul a lansat o colecție pentru ajutorarea combatanților. Apoi l-a fost primit cu entuziasm de muncitorii din Eretz Israel, și au fost strânse sume importante.

Pe aceeași cale prin care ne-a parvenit telegrama, am trimis, totodată, un răspuns, anunțându-l că facem tot ce putem pentru a-i ajuta. Au nevoie de binecuvântarea noastră în lupta lor; dar cine știe dacă răspunsul îi va găsi în viață? E o luptă glorioasă – din nefericire, nu o luptă de la egal la egal.

Suntem siguri că ecoul ei va pătrunde nu numai până la noi, în Eretz Israel, ci și în țările unde trăiesc și luptă mase evreiești.

Tel-Aviv, 20 mai 1943

50 de ani de la răscoala din Ghetoul Varșoviei

(Urmare din pag. I)

martirul cel sfânt, absent din această lume și pierdut cu privirile sale cele din urmă în zările lumii de apoi – într-un Ghibor – într-un erou, care, tocmai pentru că știe că forța brutală trebuie să înceteze a reglementa raporturile dintre oameni și noroade, tocmai pentru că poartă în lume Cartea cea sublimă a păcii, tocmai de aceea luptă, și învinge, împotriva acelor care au vrut să-l sugrume, să-i amuțească glasul, să-i nege dreptul la viață.

Învățătura Ghetoului Varșoviei a dat roade. Suntem prea aproape spre a avea perspectiva istorică a uriașelor sale efecte morale și materiale, nu numai asupra itinerarului nostru istoric, ci și asupra demnității noastre umane.

Martirii au devenit eroi. Ei nu mai acceptă mila și au câștigat, în schimb, respectul.

Aceasta este învățătura pe care au lăsat-o cei care au murit în Ghetoul Varșoviei, a căror amintire va fi în veci binecuvântată.

"SECOLUL XX" UN NUMĂR DESPRE ISRAEL

Din inițiativa Ambasadei Statului Israel la București și a Uniunii Scriitorilor din România, vineri 19 februarie a.c., a avut loc, la Casa Vernescu a Uniunii Scriitorilor, lansarea numerelor 346-347-348 ale revistei "Secolul XX" consacrate în întregime prezentării culturii și civilizației israeliene.

Au fost prezenți la această manifestare literară personalități ale vieții culturale și științifice românești.

Au luat parte conducători ai Federației Comunităților Evreiești din România.

Au participat membri ai Ambasadei Israelului la București.

Despre bogata istorie a culturii poporului evreu și realizările contemporane în acest domeniu au vorbit Excelența Sa dl Avshalom Meghidon, ambasadorul Statului Israel la București și dna Lili Hahami, consilier cultural al ambasadei.

În cuvântul lor, dl Ștefan Augustin Doinaș, redactor șef al revistei "Secolul XX" și dna Alina Ledeanu, redactor responsabil al acestui reușit număr multiplu, au subliniat importanța contribuției evreiești la progresul civilizației umane și minunatele înfăptuiri ale poporului evreu în munca de reclădire a Statului Israel modern, mulțumind apoi Ministerului Afacerilor Externe de la Ierusalim, Ambasadei Israelului la București și redacției revistei "Ariel", pentru sprijinul acordat în elaborarea acestor numere dedicate culturii și spiritualității israeliene. În paginile revistei sunt prezentate probleme privind istoria, sociologia, literatura israeliană, iudaismul în contextul istoriei religiilor, impactul realităților statului evreu în conștiința universală și, desigur, mărturiile românești, de-a lungul timpului, despre Israelul antic și modern.

- Sfidând Holocaustul - Un sprijin diplomatic

de Aba Gefen

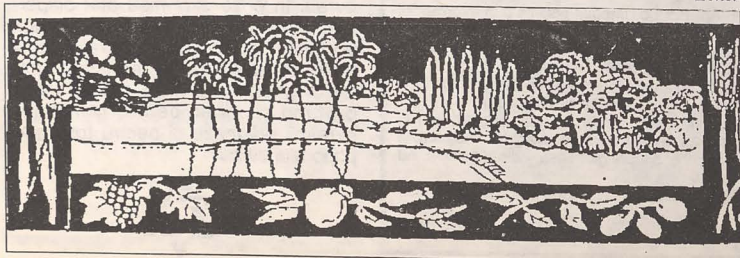
Perseverent om al meditației, dr. Gefen și-a acordat gândirea cu secolul său. Puterea morală și fermitatea lui au permis supraviețuirea fratelui său, a altor evrei aflați în pericol, a lui însuși. Personalitatea sa i-a atras pe alții spre sine în calitate de conducător, iar bunul simț și sensibilitatea l-au ajutat să realizeze dificila Alia a evreilor din Însângerata Europă spre Eretz Israel.

Scind cu vigoare, dr. Gefen construiește un pod dinspre acele timpuri ale războiului și Holocaustului înspre prezent - nesigur cum știe că este - pentru cititor. Evrei și neevrei vor simți chinurile victimelor și vor afla despre arzătoarea lor dorință de a fi salvați. El arată cum pentru prea mulți eliberarea nu a venit sau a venit prea târziu.

Ca diplomat în serviciul țării sale, Aba Gefen a fost în contact cu diverse alte țări, unele a căror proprie istorie a inclus persecutarea și uciderea evreilor. Pentru evreii întâlniți în misiunile lui el a reprezentat speranțele și mândria lor pentru realizările Israelului. Neevreurilor, pentru care a fost ambasadorul unui stat suveran, le-a câștigat respectul, le-a dat sfaturi valoroase, sporind prilejurile de bună înțelegere și pace.

În această națiune, relatare a vieții unui om și a poporului evreu, descoperim tragedia și triumful amândurora. Aba Gefen a sfidat Holocaustul și astfel a înălțat capacitatea noastră de înțelegere a locului său în istorie.

Dr. Nathan Kravetz
Editor

■ Spiru Haret și David Emmanuel (medalie jubiliară)

DAVID EMMANUEL părintele matematicii românești

Nimic nu-l caracterizează mai bine pe acela care a fost marele profesor David Emmanuel, decât cuvintele distinsului matematician Simion Stoilov: "El a pus temelia școlii noastre matematice, așezând pe baze solide și viguroase gândirea științifică și activitatea creatoare". (Opera și activitatea lui David Emmanuel, Editura Academiei, București, 1955, p.7). Și adaugă: "Căci David Emmanuel a fost pentru știința din patria noastră nu numai un premergător și un deschizător de drumuri; el a fost și rămâne, mai ales, un mare și rodnic înfăptuitor. Prin munca sa inteligentă, continuă, perseverentă, dusă timp de mai bine de jumătate de veac, David Emmanuel a creat în această țară premisele indispensabile pentru dezvoltarea științelor matematice, teoretice și aplicate". Pe bună dreptate, David Emmanuel a fost numit "părintele școlii matematice românești".

Născut la 31 ianuarie 1854, la București, cel care va fi marele matematician David Emmanuel provenea dintr-o familie de evrei săraci, tatăl său fiind meseriaș tâmplar. La șapte ani, începe să frecventeze clasele primare la Ploiești, unde familia sa se mutase. Termină cu brio cele patru clase primare, obținând note maxime la toate materiile, ceea ce face ca, începând din anul 1865, să fie admis la Liceul "Gh. Lazăr" din București, după ce la alte licee fusese refuzat "din lipsă de locuri". Cursul superior al liceului îl urmează tot în Capitală, la "Gh. Șincai", în toți acești șapte ani de învățământ secundar întretinându-se singur, din meditații, reușind chiar să facă mici economii. Astfel încât, după trecerea bacalaureatului, pleacă la Paris, spre a urma cursurile Facultății de matematică din capitala Franței. Petrece aici șase ani, timp în care obține atât licența, cât și titlul de doctor în matematică. Precizăm că, în afară de cursurile de matematică, David Emmanuel a studiat și la "École Pratique de Hautes Études".

Deci, la 5 iulie 1879, în fața unui juriu format din profesorii Puiseux, Briot și Bouquet, David Emmanuel își susține teza de doctorat cu subiectul *Étude des intégrales abéliennes de troisième espèce* ("Studiul integralelor abeliene de speța a treia"), obținând titlul de doctor în matematică de la Sorbona.

Întors în țară, este angajat profesor

de matematică la Liceul "St. Gheorghe" din București, pentru ca, în chiar anul următor, 1890, să funcționeze ca profesor suplinitor la catedra de algebră și geometrie analitică a Facultății de Științe din București. Și numai peste un an, în 1891, îl găsim profesor de matematică la Școala Specială de Artilerie și Geniu, unde predă algebra și calculul infinitesimal. Simultan, ține cursuri la Școala de Poduri și Șosele - actualul Institut Politehnic - unde predă lecții de trigonometrie, algebră și geometrie analitică.

Pare surprinzător, dar numai la 28 de ani, în 1882, devine profesor titular la Facultatea de Științe din București, la catedra de algebră superioară și teoria funcțiilor - catedră creată atunci și pe care o deține până în anul 1929, când se pensionează, în vârstă de 75 de ani. Predă, simultan, din 1882, cursul de calcul diferențial și integral, la Școala Specială de Artilerie și Geniu. Tot în acel timp, ține un curs de teoria grupurilor și teoria lui Galois la Școala Normală Superioară din București. Cu observația că în acea epocă teoria lui Galois, ca și teoria grupurilor erau subiecte deosebit de moderne.

Activitatea lui David Emmanuel este axată pe Facultatea de Științe din București. Tocmai de aceea, începând cu anul 1885, face parte din toate comisiile anuale pentru examinarea la admiterea în această facultate.

Munca la catedră se împletea tot timpul cu o largă activitate științifică și de informare. Ține conferințe la Școala Normală Superioară și publică studii originale.

Începutul noului secol îl găsește slăbit de munca intensă depusă, astfel încât, în anul universitar 1905-1906, este nevoit să intre în concediu datorită unei boli. Dar anul următor, 1907, este sărbătorit, pentru 25 de ani de profesorat. Faptul că este omagiat împreună cu Spiru Haret, reformatorul învățământului din România, arată marea prestigiu de care se bucura David Emmanuel. Festivitatea a fost organizată de Facultatea de Științe a Universității din București, împreună cu Școala de Poduri și Șosele și Școala de Artilerie. Cu această ocazie, tocmai spre a sublinia importanța celor sărbătoriți, se bate o medalie comemorativă, purtând chipurile lor. "Gazeta matematică" publică un număr festiv închinat celor doi savanți. În lunga sa carieră didactică și

științifică, David Emmanuel a format numeroși matematicieni, care au ilustrat știința românească: D.V. Ionescu, distins specialist în analiză numerică, Al. Myller, creatorul Seminarului matematic din Iași, Petre Sergescu, care avea să se ocupe ulterior de istoria matematicii, Dan Barbilian = Ion Barbu și mulți alții.

Acești savanți nu l-au uitat pe maestrul lor. În 1931, P. Sergescu publică un articol omagial, în "Bull. math. de la Soc. roum. des Sc." (vol. 32 (2), p. 206), dedicat cincantenerului științific al lui David Emmanuel. Pentru ca, după 10 ani, în "Mathematica" de la Timișoara (vol. XVII), să publice un nou articol: "Le professeur David Emmanuel".

Dar elogiul marelui savant care a fost David Emmanuel a început cu mult mai devreme.

Duminică 15 decembrie 1920, are loc o astfel de omagiere la care iau cuvântul matematicianul Al. Myller, ing. Ion Ionescu, unul din stâlpii "Gazetei Matematice", prof. univ. Dragomir Hurmuzescu, deschizător de drumuri în electronica românească, ing. A.S. Ioachimescu, E.A. Pangrați, care scrie despre David Emmanuel articolul omagial "Un înțelept".

Separat, prof. Al. Myller, în "Studii și Cercetări Științifice", Academia Română, Filiala Iași, 1950, fasc. 2, pag. XLVIII-LII, publică studiul "Prof. D. Emmanuel. Rolul lui în dezvoltarea științelor matematice în România".

Ultimul an la catedră, la Universitatea din București, al marelui profesor a fost 1927-28. În 1929, împlinește 45 de ani de profesorat la Școala de Poduri și Șosele. Este președintele de onoare al primului Congres al matematicienilor români, congres ce se desfășoară la Cluj. La 15 decembrie al aceluiași an, este sărbătorit pentru împlinirea a 50 de ani de la susținerea tezei sale de doctorat și a 48 de ani de profesorat la Facultatea de Științe din București. La 25 mai 1936, este ales membru de onoare al Academiei Române.

Se stinge din viață la 4 februarie 1941, la frumoasa vârstă de 87 de ani.

David Emmanuel și-a închinat puterea sa de muncă formării de matematicieni români. Și credem că nimic nu rezumă mai frumos activitatea sa ca cele cuvinte pe care le scrie marele savant Simion Stoilov, omagiindu-l: "Dacă David Emmanuel ar putea vedea, azi, roadele muncii sale de pionier, dacă ar putea privi la tinerii noștri matematicieni de azi, le-ar surâde cu blândețe și mulțumire, expresie a dragostei sale părintești. Căci David Emmanuel a crezut de la început în posibilitățile spirituale ale acestui tineret, iar prin munca închinată pregătirii lui, el a visat să-i dea puțină deplină a afirmării și valorificării acestor posibilități".

Într-adevăr, școala matematică românească de azi s-a constituit și prin efortul esențial al acestui mare profesor, savant și patriot care a fost David Emmanuel.

Edmond Nicolau

...Și a venit primăvara pe Pământ. Zăpada se topește și părăsire murdare se scurge pe ulicioarele străbune ale ghetoului, alergând spre râul din vale, acoperit de stuf. Râul se revărsă peste maluri și inundă puntea dinspre cărarea care urcă la hambarele fermei, unde am muncit iarna întreagă pentru un pumn de mazăre stricată pe zi.

Câmpiile sunt golașe, acoperite ici-colo de mici pete de zăpadă, care se tocesc văzând cu ochii. A venit primăvara pe Pământ. A venit și în ghetou, deși noi am crezut că iarna nu se va sfârși decât odată cu calvarul nostru. Nu, natura nu ține seama de nimic și de nimeni, nu este sentimentală, își urmează cursul, indiferent de evenimentele ce implică soarta a milioane de oameni.

În jur, înverzesc câmpiile, iar cerul e de un albastru amețitor. Cărduri de cocori zboară în rânduri drepte, se întorc din țările calde la vechile lor cuiburi. Dar albastrul cerului e brăzdat și de cărduri de păsări de pradă, cu cruci negre pe aripile lor. Ele întrec în zbor cărdurile de cocori și zboară mai departe, spre răsărit, cu pântecul plin de bombe. Da, păsările călătoare se întorc la cuiburile lor și nimeni nu le împiedică, dar cu ce am păcătuit noi, oare, că nu avem voie să ne întorcem la cuiburile noastre? Sau poate că nici n-am avut cuiburile ale noastre vreo dată și totul nu este decât o iluzie, un vis? Și chiar dacă le-am avut, se poate zbura spre ele cu aripile frânte? De zburat, puteam numai pe aripile gândului.

În fiecare dimineață, unchiul loil cobora pe poteca mlaștină spre râu. Stătea și se uita ca vrăjbit peste câmpiile din jur, respirând adânc, cu plămânii săi bolnavi, aburul ce fugea din plămânul trezit la viață. Stătea pironit și privea, chinuit, poate, de gândul îngrozitor că nu mai are mult de trăit și că va lăsa în voia soartei, în aceste vremuri de restriște, pe cele două ființe iubite, pe Perală și pe micuța Reizală. Își îndrepta apoi privirea spre cer, urmărind cărdurile de cocori până se pierdeau în zare, pe urmă lăsa capul în jos și și privea picioarele mari, îngheșute în niște galoși cărpiți, dăruți de Nisen Hahamul. Iar când soarele începea să încălzească mai bine, își scotea surtul, apoi cămașa peticită și începea s-o despăducheze...

Țipke, brutăreasa, aducea aproape în fiecare zi un codru de pâine de orz: "Luați, luați, și pentru Reizală, oameni buni au grija de copii". Mama își cobora privirea, iar mătușa Perală lua pâinea oftând, rupea un colțuc, îi dădea fetiței, ștergându-și pe furis o lacrimă.

Tata îmbătrânise de tot, cu greu suporta foamea și frigul. Avea fața suptă, barba încrunțită, iar privirea stinsă era a unui om resemnat și condamnat. După rugăciunea de dimineață, muia o turtă de mazăre în apă și o mesteca încet, uitându-se prin geam spre râu.

Apoi, scotea din buzunar o hârtie mare, boțită, scrisă pe ambele părți cu litere mici, îngheșuite. Era lista celor din orașul nostru care muriseră în cele șase luni de când eram în ghetou.

- Mai du-te, omule, puțin afară - îl îmbolea mama. E primăvară, s-a încălzit!

- Ce să văd afară, marea noastră nenorocire?

- Du-te până la frate-tău, la Mordhe.

- La Mordhe? Tu nu știi că, de când Dvoiră a rămas în șanțul de la marginea drumului, dincolo de Moghilev, iar jandarmii lui Antonescu nu l-au lăsat să se apropie de ea, parcă i-s-a tulburat mintea? Dar, oricum, o să vină el mâine aici, la noi, împreună cu Menage melamedul, cu Nisen Hahamul, cu Șaiche birjarul, și alți câțiva; până și Hersl "Apikoires" a trimis o vorbă că va veni. Se gândesc să facă ceva, e doar ajun de Pesah, măcar de niște cartofi să putem face rost.

Pesah în Transnistria

În cocioaba noastră de la marginea ghetoului, s-au strâns câțiva evrei din orașul nostru care au supraviețuit teribilei ierni a anului 1941-1942. Printre ei - și Șaiche birjarul. Era slab, prăpădit, cu spatele gârbovit. Din mândrețea lui de barbă nu rămăsese decât un smoc de păr încărunit. Îl priveam pe Șaiche și vedeam orașul, orașul nostru pierdut... Șaiche cel de altădată "trona" pe capra faetonului său hodorogit pe ulița din fața grădinii publice, iar unii buni de gură spuneau să, dacă Șaiche ar dispărea, ar trebui să i se ridice o statuie. Iar eu, cu mintea mea de copil, mă gândeam: cu toate lipsurile lui, merită chiar să i se ridice o statuie. E adevărat că era cam din topor, cam grosolan și ărgătos, îi plăcea și un "paharel" în plus; avea însă o inimă de aur Șaiche. Era gata să dea cămașa de pe el altuia mai nevoiaș ca dânsul. Și apoi, era spaima huliganilor antisemiti din oraș, care se fereau din calea lui. Da, era cam grosolan Șaiche, aproape neștiutor de carte. De lom Kipur, în sinagogă, înfășurat în talit, se ruga împreună cu toți evreii, ca bunul Dumnezeu să le dăruiască un an bun și pașnic. Dar, cum cartea de rugăciune nu-i prea era de folos, intra în dialog direct cu Dumnezeu: "Riboini Șel Oilom! Tu, care prin bunătatea ta, procuri hrana cea de toate zilele tuturor viețuitoarelor de pe Pământ, de la pasărea cerului până la

om, înscrie-ne pe mine, pe Basia și pe copilașii noștri în Cartea vieții. Dăruiește tuturor un an bun cu pământ. Și încă ceva, Riboini Șel Oilom, poate că nu se cade... dar dacă mă rog pentru pământ, apă, trebuie să mă rog și pentru călăușii mei!"

... 1942. Cu câteva zile înainte de Pesah, în căsuța de la marginea ghetoului, s-au adunat câțiva evrei, să se sfătuiască cum să se asigure de niște cartofi pentru sărbători și, în general, cum să fie salvați copiii înfomețați. Menage Melamedul, care "prezida", băgui cu voce subțirică, ca un scâncet de copil:

- Ce facem, oameni buni?

- Las-că fac eu rost - se ridică Șaiche. Măine în zori, mă voi duce dincolo - arată el cu degetul în direcția satului ucrainean de dincolo de deal. Cunoscut drumul, am mai fost pe acolo, că doar n-am să-mi las copiii să se stingă de foame; și-am mai dat și la alții. Voi porni mâine în zori. Și măcar de ar fi să crape Hitler cu banda lui împreună, vom avea nu numai cartofi, dar și azimă de Pesah. Pregătiți-mi un sac mare, știu eu ce am de făcut.

- Nu, oameni buni, nul Mă duc eu în locul lui Șaiche - sări de la locul său Hersl "Apikoires". Șaiche are doi copii, iar eu pe nimeni. Știți doar că pe Roza au omorât-o lângă Mihailovka pe drum, când am rămas în urma coloanei...

Hersl primise porecla de "Apikoires" (ateu), deoarece în viața lui n-a trecut pragul unei sinagogi și lua în derâdere tot ce avea legătură cu credința și tradiția evreiască. Evreii din oraș îl ocoleau.

Se stărnii un vacarm: "Cum? Tu? Hersl Apikoires, de unde până unde?". Iar Șaiche se ridică, cu vădită intenție de a-l înfrunța. Hersl își șterse sudoarea de pe fața-i cadaverică și continuă cu vocea răgușită:

- Oameni buni, lăsați-mă atunci să-l înșoțesc pe Șaiche. Nu se va descurca singur. Și vreau să vă spun, frați evrei, cu mina pe inimă, că n-am fost niciodată un "Apikoires" adevărat. Făceam pe grozavul, ca să atrag atenția asupra mea. Iar acum, în felul acesta vreau să-mi răscumpăr vina față de voi.

Se lăsă o tăcere grea. Primul a ieșit Hersl, apoi Șaiche. L-am urmat. Mi-a strâns mâna și s-a uitat drept în ochii mei:

- Mai treci și tu din când în când pe la mine, știi, băieții sunt încă mici și singuri, Basia mea s-a prăpădit astăzi larnă, a murit de tifos...

În zori, Șaiche și cu Hersl au plecat, dar nu s-au mai întors... Azimă de Pesah, desigur, nu am avut, dar cartofi pentru o fiertură, îndeosebi pentru copii, da. A avut grija Țipke, prin mijloace cunoscute numai de dânsa, să introducă câte ceva de-alegea ei în ghetou.

Și acum parcă aud vocea ei domoală: "Oameni buni au grija de copii".

Leo Schadach

Trecutul mărturisit

Așezată la răscruce de drumuri, de-a lungul istoriei sale multiseculare, Oradea a fost întotdeauna un loc de întâlnire a diferitelor culturi, civilizații, religii și etnii. A fost acest oraș atât loc de judecată, cât și citadelă vestită a umanismului, bastion de apărare al Apusului și atelier spiritual de creație, renumit în toate centrele de cultură ale Europei. A fost denumită această localitate "Atena de pe malul Crișului", "Micul Paris", "Orașul zilei de mâine", de la Janus Panponius până la Horváth Imre, de la Nicolaus Olahus până la Ana Blandiana, a dat nenumărate personalități marcante spiritualității universale.

Oradea a fost întotdeauna și este un oraș al toleranței, al înțelegerii, al respectului reciproc. Mărturia edilitară a acestei coexistențe o găsim formulată în plin centrul orașului: dacă ne oprim pentru câteva secunde în locul cel mai pitoresc al urbei, pe podul central al Crișului, putem semna, pe o rază de aproximativ 200-250 m, existența a nu mai puțin de șapte locașuri de rugăciune aparținând diferitelor culte. Existența seculară a acestor clădiri, funcționarea lor neîntreruptă, în ciuda tuturor vicisitudinilor timpului, a creat o spiritualitate specifică, o atitudine tolerantă.

Cu o singură excepție: crimele horthyste din al doilea război mondial, bestialitatea care s-a manifestat atunci. Și, oricât aș încerca să caut o motivație, oricum aș invoca influența împrejurărilor, față de realitatea dură a acestui eveniment, nu găsesc cuvinte de scuza. Chiar dacă sunt născut cu câțiva ani buni după săvârșirea

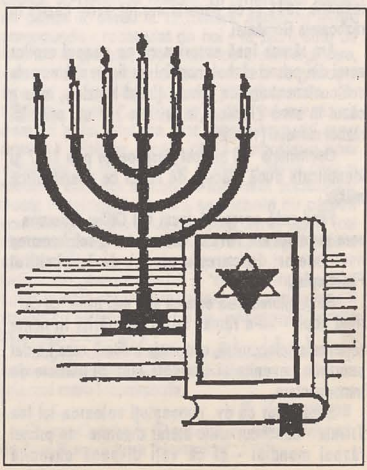
acestor crime, chiar dacă aparțin unei generații care nu a cunoscut pe propria ei piele grozăviile unei conflagrații mondiale, sunt perfect conștient de faptul că acele zile de iunie 1944 au constituit unul dintre cele mai rușinoase momente din istoria acestor plaiuri. S-a încercat exterminarea colectivă, pe motive etnice, a unei comunități a cărei cultură este indisolubil legată de spiritualitatea acestui oraș, a unei comunități ai cărei fii au devenit personalități marcante ale culturii universale. Nu putem să nu citim cu emoție versurile nemuritoare, de dragoste de patrie, ale lui Radnóti Miklós, scrise în timpul deportării, nu putem să nu avem remuscări sufletești văzând picturile lui Leon Alex și Tibor Ernő, exterminat și el; nu putem să nu ne rușinăm în fața mesajului lui Simon Magda, scris în ajunul zilei de învingătoare: "Rămân cu bine, orașul meu drag! Iți doresc, din tot sufletul meu, să fii fericit. Și să nu ne uiti pe noi, copiii tăi, care până la moarte ți-am fost credincioși. Să fii fericit, dacă poți - iar dacă poți, să fii blestemat de Dumnezeu!".

Nu, dragă Simon Magda, nu nu putem uita. Renumitul poet maghiar József Attila - fiind și el, după tată, de origine semi-român, semi-maghiar - în vestitul său poem ne-a învățat: "Suficientă-i lupta / ca trecutul să fie mărturisit". Or, mărturisind trecutul, maritajul concetățenilor noștri evrei trebuie să rămână în vecii vecilor în amintirea tuturor generațiilor de oameni care vor veni. Să aibă ca limbă maternă orice limbă, să se închine în fața lui Dumnezeu după regulile celor mai felurite religii, suferințele celor douăzeci de mii de compatrioți deportați nu pot fi uitate de nici unul dintre noi, de nici unul dintre urmașii noștri. Crima rămâne crimă și după zece și după treizeci și după cincizeci de ani - iar criminalii rămân criminali în vecii vecilor. Păcatul lui Cain nu poate fi absolvit nicicum. El trebuie să fie nominalizat:uciderea fratelui tău e un păcat care nu poate fi uitat niciodată.

De aceea suntem noi datori, noi, copiii acestor meleaguri atât de încercate, să nu uităm. Să nu uităm nici deportările, nici exterminările, nici nedreptățile făcute de cele mai variate regimuri totalitare instaurate pe spinarea noastră. Să nu uităm nici Auschwitz-ul, nici Gulag-ul, nici "Canalul"; să fim conștienți că genocidul săvârșit de Hitler nu se deosebește cu nimic de genocidul săvârșit de Stalin; să descoperim că izvorul tuturor relelor se află în promovarea urii și a disprețului față de semenii tăi.

În iunie 1944, în preziua deportării, în semn de solidaritate cu cei încercați, la Oradea au fost trase clopotele tuturor bisericilor. Nu era mare lucru, nu a fost nimeni arestat din cauza acestei "răzvrătiri". Dar glasul acestor clopote a sunat mult timp în amintirea celor deportați - și să sperăm că va suna și în viitor pentru a atrage atenția generațiilor care vor veni.

Varga Gabor

Comunicare și cooperare

Recent, am avut ocazia să particip la Simpozionul "Etnicitatea în lumea contemporană - comunicare și cooperare", organizat de către Centrul European de Studii în Probleme Etnice și Comunicare Socială (CESPE-CS), sub auspiciile Academiei Române. A fost un fericit prilej pentru a vorbi despre specificul procesului de comunicare socială din două domenii pe care eu le cunosc mai bine: medicină și învățământ.

M-am bucurat să constat că opțiunea pentru dialog pe care am manifestat-o, conform unei convingeri susținute de experiența mea profesională, a fost acceptată de majoritatea participanților.

Generoase concepte, răvnite țeluri ale omenirii întregi de secole, dar calea către ele înseamnă suferințe, dileme și, în acest dureros periplu, doar cunoașterea și iubirea de ceilalți rămân ambițioșii care vor să ajungă mai aproape de ele.

Prin opțiune conștientă, am pornit către aceste două surse de neliniște, dar și de bucurie sufletească și așa am ajuns să caut leac pentru durerea trupului, lumină pentru frământările minții.

Aceeași opțiune m-a determinat să fiu alături de CENTRUL EUROPEAN DE STUDII ÎN PROBLEME ETNICE ȘI COMUNICARE SOCIALĂ, condus de doamna Carmen Șeuleanu, centru care poate fi definit ca o "decantare" a unor căutate și rafinate principii de existență interetică în respectul valorilor spirituale fundamentale ale fiecărei identități etnice, principii create în această zonă geografică.

Sunt consacrate drept modele de exemplară convingere interetică, stimulatoare în cursul existenței lor, cu precădere Dobrogea, Bucovina, Maramureșul, Banatul. În nordul Moldovei, povestirile despre înțelepciunea rabinului de Buhuși intră deopotrivă în uzul românilor ca și al evreilor. Care să fi fost cheia unei astfel de reușite? Datele cuprinse în mai multe studii ne arată că s-a petrecut un fenomen extrem de interesant: cultura, valorile culturale s-au instituit drept autorități supreme, care domneau întreaga colectivitate, iar în baza unui impresionant "fair play" erau preluate de culturile-partener.

Școlile și asociațiile culturale erau nu numai centre de conservare și dezvoltare a propriei culturi, ci și un mediu de asumare a culturi celorlalte.

Relațiile strânse dintre intelectualii reprezentând diferite modalități culturale, obligația morală de a sprijini lupta celorlalți pentru un mod de expresie, în toate timpurile, își găsesc în mod fericit exemplificarea nu numai în pagini ale unor celebre publicații, dar și în cancelariile colegiilor și chiar în pagini din istoria Academiei Române.

Ș C O A L A, de orice grad ar fi fost ea, era dominată de valori spirituale care excludeau izolarea și propovăduiau apropierea de ceilalți, dialogul, nu însă în dauna propriei identități.

Acesta a fost trecutul. Dar care sunt, oare, notele specifice ale prezentului? Voi lua un banal exemplu din profesia mea. Un

neercuțător. Ura sau prejudecățile trebuie să facă loc compasiunii și spiritului de cooperare interumane. Timpul presează, iar colaborarea medicului cu părinții copilului - care-i pot oferi date prețioase, indispensabile - este anevoioasă, din cauza unor idei preconcepute absurde la membrii familiei pacientului. Soarta copilului e în pericol: medicul și

medic, exemplu care arată că de presă poate fi uneori o cooperare mai de adâncă între două modele comportamentale, în două universuri comunicaționale; dar și apare o condiție majoră: o astfel de cooperare - și nu numai - nu poate funcționa decât dacă ea este produsul unui lung și conștient mod de educare a ambelor părți în sensul respectiv reciproc. Este nevoie, de asemenea, ca, sistematic, fiecare model cultural, comportamental etc. să fie persuadat să accepte pluralismul, să accepte pe celălalt și anul într-un raport de egalitate. Nimeni nu trebuie să creadă că lui îi revine un loc mai important decât celorlalți; altfel, se pot repeta experiențe ca aceea din care noi tocmai ieșim și consecințele nu trebuie să vi le reamintesc.

Iată de ce, în încheiere, voi pleda pentru convingere nu pentru izolarea în microversuri, frumoase, poate, nobile, poate, prea îngrășate pentru omul zilelor noastre, pentru un sistem educațional complex și termen lung, orientat spre crearea unui mediu de cunoaștere reciprocă, spre obținerea unor modele ale individualității comparabile, cu performanțe renașteriste. Aparentă o utopie; în fond, o realitate pe care o poți regăsi în toate universitățile occidentale - studenții și profesorii se exprimă elegant și fluent în câteva limbi, se simt la acasă la Madrid, la Copenhaga, la Tokio și Boston, mașinile inteligente ale secolului reușesc într-o imensă sală de curs, ca să apropie paralelele și meridianele terestre rețelele de TV transcontinentale îi ajută să facă oricând conversație, iar distanța București - New-York se parcure într-un interval de timp doar cu puțin mai lung decât distanța București - Sighetul Marmăției.

O astfel de lume vie - cred - și Leonardo da Vinci, iar noi nu trebuie să ratăm șansa de a ne integra în ea.

Voi încheia cu 3 paragrafe din jurământul unui medic, elaborat de Maimonide (Rambam, Rabi Moșe ben Maimon) - cu peste 800 de ani în urmă, aceasta în completarea exemplului pe pe care l-am prezentat:

"...În inima mea voi pune iubirea de știință și iubirea oricărei făpturi! Departe de mine iubirea de necuvenite câștiguri și iubirea de faimă, căci asemenea înclinații sunt contrare iubirii de adevăr și iubirii făpturilor din lume! Trupul și sufletul meu să fie dărza pentru a fi oricând de folos celui sărman și celui bogat, omului bun și omului rău, prietenului și dușmanului. În cel atins de boală să nu văd altceva decât omul..."

Acad. N. Căja

CESPE este o organizație științifică înființată sub auspiciile Academiei Române; ea își propune nu numai să facă studii teoretice, dar și să profeseze terapia socială. Un astfel de demers a început anul trecut, când un grup de studenți de diferite profesii și origini etnice, (viitori profesori, economiști, geografi, greci, lipoveni, turci, români) au început o activitate sistematică de cunoaștere a elementelor mai importante ce definesc iudaismul, lucru ce se realizează cu sprijinul Federației Comunităților Evreiești din România. Pentru a-și fundamenta mai solid programele de viitor, CESPE-CS organizează în fiecare an un simpozion anual, care reunește experți din mai multe țări europene, reprezentanți ai deciziei politice și ai celei administrative, cadre didactice, cercetători, reprezentanți ai diferitelor discipline care pot contribui la mai buna înțelegere a problematicei minorităților.

Simpozionul de anul acesta, organizat de CESPE-CS (ECSEI-SC), reunind circa 25 de matrici spirituale din Europa centrală și de est, a reușit să ofere gansa unui dialog fertilizator între cercetători și ziaristi, reprezentanți ai deciziei, reprezentanți ai unor organizații internaționale: O.N.U., Comunitățile Europene, Consiliul Europei, responsabili cu problemele minorităților de pe lângă guvernele Ungariei, Republicii Moldova, României.

Atelierele din programul simpozionului care au atras atenția unui mare număr de participanți au fost:

- MEDIA - producător sau reducător de conflicte etnice
- Sistemul educațional - apt să creeze cooperare și comunicare
- Lumea contemporană - semne și interpretări
- Romii în percepția celorlalți
- Decizia politică și administrativă în problematica minorităților
- Extremismul interetic - surse și terapii

În cursul lucrărilor acestui atelier, ca și în cursul dezbaterilor privind Media-producător sau reducător de conflicte etnice, au fost luate în discuție și fenomenul antisemitismului, sursele acestuia. Una dintre observațiile care au întrunit adesiuni numeroase a fost aceea că lipsa de informație duce la promovarea și proliferarea unor stereotipuri false, aberante, capabile să provoace crize de intoleranță și că este obligația tuturor instituțiilor sociale, dar mai ales a presei, să furnizeze informație exactă, autentică și, poate, mai multă. Comunicările academice, într-un număr impresionant, au încercat abordări etnografice, filosofice, istorice, psihologice, sociologice, juridice etc.

Au participat cercetători din 7 centre universitare de prestigiu din România, de la Academia de Științe din Bulgaria, de la Universitatea Trace din Grecia, din Ungaria, filologi din Republica Moldova și Ucraina.

Simpozionul a fost onorat de prezența doamnei Isile Gachet, de la Departamentul pentru Drepturile Omului și Mijloace de Informare în Masă de pe lângă Parlamentul Europei, a domnului Joseph Voyame, președintele Comisiei O.N.U. contra torturii, a domnului Emilio Hap, rezident pentru România al Comunităților Europene.

Carmen Șeuleanu

tânăr medic este chemat să îngrijească pe fiul unui om dintr-o comunitate cu care ai săi sunt în conflict. Are de ales între viața copilului sau prejudecată. Trebuie să știe că mai mult despre bolnav, cât mai repede și trebuie să poată să aibă sprijinul pacientului și, mai ales, al familiei acestuia în lupta cu răul

părinții devin doar oameni și luptă alături pentru a salva o viață. Prejudecățile sunt abandonate în fața pericolului. Copilul scapă, părinții îi mulțumesc medicului, dar - încet - revin la prejudecățile lor.

Lecția a fost foarte aspră, dar eficientă. Este un exemplu simplu luat de mine, ca

✉ Scrisori de la cititori ✉ Scrisori de la cititori ✉ Scrisori de la cititori ✉

Stimate Die Șef Rabin, Eminență, Subsemnatul ing. Octav Moscuna sunt plecat din București din 1970.

În octombrie 1992, am fost în București și am vizitat Templul Coral, Sinagoga din str. Vasile Adamache și Templul "Unirea Sfântă", în locașii cărora se adăpostesc astăzi Muzeul Evreiesc.

Am fost foarte impresionat de tot ce am văzut, mai ales că sunt un mic colecționar de diapositive cu tematică iudaică (temple, sinagogi, obiecte de cult).

Monumentul Holocaustului din Curtea Templului Coral, precum și piesele expuse la muzeu sunt opere de artă iudaică la nivelul celor ce am văzut în alte muzee evreiești (Washington, Baltimore, Paris, New York, Praga, Viena etc.). M-au impresionat, de asemenea, panourile de pe zidul curții Templului Coral, cu numele victimelor pogromului legionar din ianuarie 1941 și cu numele eroilor evrei căzuți în războaiele României.

Am rămas însă surprins că pe panoul eroilor evrei din primul război mondial nu figurează numele sublocotenentului Ion Trivale (Iosef Netzer), care a căzut în zona Zimnicea, în primele zile ale primului război mondial (1916).

Osemintele lui au fost descoperite prin 1927 și identificate după plăcuța de metal ce poartă orice militar.

Fiind rudă apropiată (sunt fiul Otiliei Moscuna - sora soției lui Ion Trivale), am asistat la reînhamarea osemintelor în parcela eroilor de la cimitirul Filantropia.

Surprinderea mea este cu atât mai mare, cu cât - fiind copil - mi-a rămas adânc înțipărită în minte ceremonia reînhamării, compania militară care i-a dat onorurile cuvenite și sunetele muzicii militare de înmormântare.

Sunt sigur că dv. cunoașteți valoarea lui Ion Trivale - cunoscut critic literar dinainte de primul război mondial - și că veți dispune cuvenita

completare a listei.

Vă rog să-mi confirmați primirea acestei scrisori și, dacă se poate, să primesc o fotografie cu completarea respectivă.

Cu deosebit respect,
ING. OCTAV MOSCUNA
Reh. Shapira 2/18 - Naharia, Israel

Domnule redactor,
În urmă cu câteva săptămâni, am cumpărat de la un chioșc de ziare din Brașov "Revista Culturii Mozaic". În paginile căreia am găsit articole deosebit de interesante și foarte atractive.

Mă simt dator să folosesc acest prilej pentru a vă ruga să prezentați, în numele meu și al familiei mele, cele mai sincere urări de mult bine, multă sănătate și multă fericire domnului Șef Rabin dr. Moses Rosen, familiei Eminenței Sale, cât și Integrității colective redacționale al revistei, urarea ca Bunul Dumnezeu să-l păzească și să-l înconjoare cu iubirea Lui pe Eminența Sa, în marea și greaua misiune de părinte al Integrității Federației Evreiești din România, pentru un an 1993 rodnic și cât mai interesant și plin de farmec spiritual articole în paginile revistei.

Fiind de religie ortodoxă, am avut o deosebită bucurie și surpriză de a găsi, în una din bisericile ortodoxe din Brașov, o carte intitulată: "Pelerinaj la Locurile Sfinte", de părintele Ioanichie Bălan.

Țin să recunosc că port un deosebit respect istoriei zbucimată a poporului evreu, așa cum am reușit să o citesc în Sfânta Biblie și în alte materiale tipărite, cu conștiință cinstită, despre lupta ce o duce poporul israelian pentru supraviețuire și înlăturarea asupritorilor, a celor ce îi sunt dușmani.

Regret că sunt asemenea probleme azi, când ar fi fost frumos ca tot mapamondul să trăiască în liniște și pace.

Am aflat din paginile acestei reviste, cât și din paginile cărții, lucruri foarte interesante despre Sfintele Locuri din Israel, despre Sfinții Părinți

Patriarhi mari ai poporului evreu, despre monumentele ce s-au ridicat pe toate locurile istorice religioase de pe cuprinsul țării - Israel.

Cu regretul că nu pot să vizitez acum aceste locuri mă rezum la o călătorie spirituală. "Cu ochii închiși", pentru a admira și trăi clipe intense de fericire și bucurii, de reînălțare în Ierusalim - Orașul Sfânt - cu Dumnezeu, sau în orașele Beltem, Nazareth ori Muntele Sinai, cu marii dascăli și conducători ai poporului ales.

Cu deosebită considerație,
CORNELIU SEREA
str. Codrul Cosminului nr. 76
Brașov

Eminență,

Cu mult regret și amărăciune, am ascultat la radio că ați solicitat audiență la Președintele României. Toți românii sunt alături de Eminența Voastră.

Vocile pe care le auziți ori faptele de care luați cunoștință nu reflectă adevărul!

Nici chiar în vremuri grele, românii nu au fost antisemiți. Dimpotrivă, am fost și vom fi prieteni buni cu toți evreii, inclusiv cu cei care au părăsit România.

Vă rog, în numele poporului nostru, să ignorați pe cei ce sunt împotriva.

Vă doresc multă sănătate, viață lungă și putere de muncă.

Vă mulțumesc pentru binele făcut poporului român. Nu ne uitați!
IOAN L. NASEA
general maior (r)

Toronto, 23 decembrie 1992

Eminența Voastră,

Dintr-o emisiune radio în limba română - aci, în Toronto - am aflat de alegerea dv. în calitate de membru de onoare al Academiei Române.

Vă rog să primiți călduroase felicitări pentru

binemerita recunoaștere a 45 de ani de frumoașă utilă și rodnică activitate, de înțeleaptă îmbinare a intereselor obștei păstorite cu acelea ale țării de origine.

Îar pentru noi înșine - moment de rememorare a unor intense eforturi pentru menținerea iudaismului acolo, în condiții deosebite de vitregie, pentru îndrumarea emigrării aproape exclusiv spre Israel, pentru ajutorarea celor în nevoie.

La mulți ani!
S.A.L.BACHER

Editurii "Hasefer"

Zilele acestea, am cumpărat dintr-o librărie cartea dlui Moses Rosen "Eseuri biblice", pe care o consider valoroasă.

Fiind trecut și adresa editurii, am scris această scrisoare dorind să vă întreb dacă nu aveți posibilitatea să-mi trimiteți poștal - ramburs - ceva cărți editate de dv. Dacă se poate, trimiteți-mi o listă de preferință în limba română, din domeniul religiozității, istoric, cultural. Deși sunt creștin, doresc să cunosc mai bine și alte religii, în cazul dv. cea mozaică, considerând că o asemenea cunoaștere oferă posibilitatea dialogului, a respectului, situații mai puțin probabile în cazul ignoranței.

Vă mulțumesc anticipat,
DUMITRU BOBOESCU
str. G. Coșbuc 10 - Anina

Răspunsul Editurii "Hasefer"
Suntem bucuroși că primim astfel de semnale din partea celor ce citesc cărțile Eminenței Sale dr. Moses Rosen, apărute în Editura "Hasefer".

Interesul pe care aceste cărți îl suscită dovedește înțelegere și sinceră dorință de cunoaștere a culturii iudaice și ne îndeamnă să perseverăm în munca de a da la tipar cărți ce se dovedesc utile și prețioase.

EDITURA "HASEFER"

Pe tăramuri biblice - Hebron -

Pânza albastră a Mediteranei a rămas de mult în urma noastră. După Ierusalim și Bethleem, panglica cenușie de beton ne invită la drum. Goniți către sud. Ora fiind matinală, cu o circulație foarte redusă, se apasă în voie pe accelerator și media devine foarte ușor 100 de kilometri la oră. Ținta istorică noastră este Hebronul. Parcurgem, probabil, aceleși drumuri pe care Avraham, tatăl a multime de popoare, a purces spre întemeierea Țării Sfinte, misiune încredințată de Dumnezeu unic.

Împreună cu familia, Avraham a plecat din Ur (Caldeea) spre Canaan. Pe drum s-a oprit la Haran. Acolo, Avraham a avut prima dată viziunea lui Dumnezeu, poruncindu-i să pornească spre Țara Sfântă (Țara Fagăduinței). Când, împreună cu soția sa, Sarai, numită ulterior Sara, și cu Lot, nepotul lui, Avraham a ajuns la Șhem, promisiunea a fost reînnoită. După ce a poposit o vreme între Beth-El și Ai, a ajuns în Egipt. De acolo s-a întors la locurile dintre Beth-El și Ai. Aici, Avraham și nepotul său, Lot, s-au despărțit. Lot s-a îndreptat spre Sodoma, iar Avraham a rămas în Canaan.

"Și ridicându-și Avraham corturile, a venit și s-a așezat la stejarul din Mamre, care este în Hebron; și a zidit acolo un altar lui Dumnezeu" (Genesis, 13, 18). Stejarul din Mamre a devenit de atunci sacru. El se vede și astăzi, întărit și susținut de proptele. Ghidul ne asigură că este chiar acel faimos stejar de odinioară. În preajmă sunt păcuri de chiparoși, boschete de vii bogate, ce se înșiră de jur-împrejurul așezărilor, multe - în pământ ars, cu drumuri și minarete, ale regiunii Kiriath Arba (denumirea antică a Hebronului). Cu pioșenie, urc și eu colina care duce la Mearat Hamahpela, unde se află mormântul Sarei. Avraham, aflător, în momentul decesei ei, la Beer-Sheva, veni să o plângă și să cumpere,

spre îngropare, de la Efron Hititul, un teren cu poștera Hamahpela. Poate că Efron Hititul a fost bine intenționat și l-a respectat pe Avraham, nevoind să primească bani de la el, însă experiența vieții îl învățase pe acesta din urmă despre vremelnicia domniilor și a schimbărilor de atitudine față de locuitorii ținutului stăpânit de un conducător sau altul. Și, ca atare, Avraham i-a plătit 400 de șekeli de argint. Tot în peștera Hamahpela a fost depus mai târziu trupul neînsușit al lui Avraham, apoi al lui Itzhac și al Rivkai, iar în cele din urmă, Iosef și frații săi, stabiliți vremelnic în Egipt, purtând și corpul îmbalsamat al lui Iaacov, care, înaintea morții, îi rugase pe fiii lui să nu-l îngroape decât în aceeași peșteră în care fuseseră înmormântați Avraham și Sara, Ithac, Rivka (Rebeca) și Leea.

Ghidul, o tânără studentă de la Facultatea de Istorie din Ierusalim, născută pe plaiurile Botoșanilor lui Eminescu, ne relatează în limba română, cu lux de amănunte, aspecte din istoria acestor ținuturi biblice: împăratul Constantin a ridicat deasupra grotei o biserică, pe care, apoi, arabii au prefăcut-o în moschee și au mai împodobit-o, dându-i numele de Haram El-Khalil (Sanctuarul Prietenului) - după un verset al Coranului -: "Și Atotputernicul a adoptat de prieten pe Avraham". Treceam prin mai multe porți, până ajungem la cripta lui Avraham și la cripta Sarei. Bolta dinăuntră este sprijinită de patru stâlpi ca niște arbuști, ramificându-se în arcuiri. La mijloc și într-o galerie, sunt alte cripte - toate acoperite cu frumoase brocaturi cu broderii în aur - ce nu fac decât să însemne locurile corespunzătoare ale mormintelor în grotă. Nu le poate vedea însă nimeni.

- Și de ce oare? - o întreb pe amabila noastră călăuză.

- Noi, cu păcatele noastre, suntem nevrednici a ne apropia de asemenea morminte sacre. Către poarta mare de la ieșire sunt niște crăpături în piatra zidului, unde fiii lui Israel, în zilele de vineri, se strecoară și plâng rugându-se în preajma mormintelor patriarhilor. Atât. Mai departe nu au voie să meargă. Și nicidecum în sanctuar. Acolo, după zid, își dorm somnul veșnic strămoșii poporului evreu.

Șerban Gheorghiu

A condensa istoria evreilor de la începuturi până în 1970 (când cartea a fost publicată de autor în Franța), pe o întindere de 343 pagini, este o performanță neobișnuită: peste 3 500 de ani cu un spațiu vital cât întreg globul. Cum recunoaște chiar autorul - care ne spune în introducere că evrei se aflau în "peste o sută de orașe ale Europei, Asiei și Africii cu mult înainte de era creștină; că în sec. XX ei sunt cetățeni a peste o sută de țări" (...) - "lucrarea nu va constitui o istorie exhaustivă; în schimb, ea își propune să fie o istorie completă" (pag. 5).

Judecându-și cu obiectivitate întreprinderea, Jorl adaugă că lucrarea "posează un principiu de unitate: înrădăcinarea într-un trecut comun, atașamentul la valorile și aspirațiile comune. Dar se caracterizează și printr-o mare diversitate: dispersarea evreilor și nelocalizarea lor migrări au creat, în cele mai diferite contexte, osmoze permanente între civilizații pe care o aduceau și cea pe care le-o transmitea mediul în care se integras. De asemenea, istoria evreilor este, mai ales, istoria unui șir de civilizații - ebraică, orientală, iudeo-islamică, iudeo-franceză, iudeo-germană, iudeo-polonă sau iudeo-americană - care provin câteodată una din cealaltă, dar adesea, coexistă" (pag. 5-6).

Structurată pe mari sinteze, ce "în seama de trei coordonate care constituie trăsătură specifică a acestei istorii: evreii există în același timp în realitatea obiectivă, în propria lor imaginație și în cea a vecinilor" (pag. 6-7), cartea este scrisă "de un evreu credincios, care crede că istoria e și o metaistorie și vede în aventura evreilor pe pământ una din manifestările istoriei lui Dumnezeu..." (pag. 7).

Istoria evreilor scrisă de Iosy Eisenberg conține patru părți: I. Vechii evrei; II. Iudaismul antic; III. Evul mediu iudaic; IV. Evreii în lumea modernă. Fiecare parte are capitole care descriu esențialul unei epoci sau al unui fenomen. Ceea ce ar putea să urmeze în această prezentare ar fi, doar, o înșirare de scurte texte cu care Eisenberg luminează fapte pe care atât evreii, cât și neevreii le cunosc, îndeosebi prin zestre comună a trecutului, Biblia, precum și din istoria raporturilor dintre popoare, cu referire la evenimentele ce compun istoria poporului evreu. O asemenea prezentare este, însă, imposibilă din cauza spațiului tipografic limitat. De aceea, vom recurge la unele sinteze ale autorului, cu precizarea că toată măriștea lui în a înlocui descrierile de fapte istorice cu rezumate pline de semnificații, care închid idei și interpretări de mare ascuțime, rămân să o constate cititorul volumului. De asemenea, trebuie remarcată profunzimea cu care autorul caracterizează lucrări culturale produse de iudaism de-a lungul secolelor, de la cele mai îndepărtate timpuri până la publicații contemporane.

Partea I, Originile, se situează între sec. al XVIII-lea și al XII-lea înaintea-ereii actuale. Ele conțin începuturile, creșterea poporului, Moise și ieșirea din Egipt, Dumnezeu și Legea, legământul

dintre Dumnezeu și Israel, greutățile începuturilor. Apariția primului Israel întemeiat pe cuceriri și împărțiri, cele două regate Israel, alcătuirea ultimelor două părți ale Bibliei: profeții și hagiografele (Ketuvim), cu insistența asupra capitolului "Profeții" ("măreția și originalitatea profeților provine din faptul că ei au venit cu o imagine globală asupra istoriei. Popoarele - Goyim, latinește gentes - constituie o familie. (...) Crizele care, periodic, bat clopotul pentru marile civilizații, în «Ziua Domnului», Dies irae, sunt manifestarea justiției imanente" (pag. 33). Despre mesajul profeților se scrie: "Lăsând evreilor moștenire un anumit număr de idei-forță, profeții le-au dat sprijinul fără de care, cu siguranță, nu ar fi putut supraviețui". Profeții sunt primii sioniști. E prezentă, în această cuprinzătoare și sistematică "Istorie a evreilor", tema atât de complexă: "mesianism și sionism".

Partea a II-a cuprinde perioada captivității babiloniene până la începutul evului mediu european. Aici se cuprinde viața după din exodul babilonian, rezistența din Babilon și epoca lui Cirus. În "Al doilea Israel" se fac referiri la epoca lui Antioch cel Nebun, războiul religios, Iehuda Macabeu, regatul hașmonean, secele evreiești și apăsările lui Pompei la Ierusalim. Raporturile dintre Iudeea și Roma se văd în desfășurările evenimentelor de la sfârșitul Hașmoneilor, domnia lui Irod, perioada procuratorilor, în mesianism și rezistența evreilor față de dominația romană, primul război al evreilor (66-73), perseverența în păstrarea Legii, al doilea război (132-135), cotitura hotărâtoare în spiritualizarea existenței și idealizarea eternei patrii a lui Israel, cucerită de romani, dar păstrată în inimile evreilor și cu o permanentă prezență evreiască, prin secole, chiar dacă temporal mai redusă.

Începuturile diasporei și expansiunea ei cuprind prozelitismul evreu, iudaismul alexandrin și antiuudaismul păgân. Un capitol este consacrat începuturilor creștinismului. El arată pe "evreul Isus", apocalipsa lui Isus, procesul, apariția iudeo-creștinilor, schisma dintre ei, al treilea popor (urmare a confuziei pe care o fac romanii, care văd în creștinism o variantă de iudaico superstitio), poziția evreilor în imperiul creștin și nașterea sistemului medieval.

Partea a III-a, Evul mediu iudaic, tratează raporturile diasporei cu Islamul și apariția dhimși-ilor

Metafora unor nume

Ziua sau noaptea, sosirea cu avionul în Israel este un spectacol emoționant și o reușită estetică. Zborul deasupra Colinei Primăverii (1), oraș tumultuos, plin de viață, este un semn de întrebare privind numele lui. De ce fondatorii săi au numit colină acest oraș riguros drept, care se prelungește prin superbe plaje de nisip, începând cu Jaffa și terminând cu marile hoteluri din nord, de pe strada Yarkon? Mister. În decursul anilor, cartierele sale s-au marit pentru a deveni adevărate orașe: Platou al Grădinii (2), sediul bursei de diamante, Două Coline (3) și Port al Speranței (4), una din primele așezări înființate de adepții mișcării sioniste, unde, în trecut, a lucrat în livezile de portocali un tânăr originar din Rusia, David Gryn, ulterior, cunoscutul om politic Ben Gurion.

Înșind din Tel Aviv, prin Răspântia Adunării celor Exilați (5), se trece prin Primul către Sion (6) și Stindardul spre Sion (7), ieri încă orașe-satelit, azi - centre de activitate și de odihnă independente și mari puncte de integrare pentru olimii originari din fosta URSS. De acolo, la mică distanță se află Căile Marii (Străzile) (8), sediu al prestigiosului Institut Weizmann. Drumul sudului se deschide acolo unde începe coborârea spre orașul Cramei (9), și am și ajuns în capitala deșertului, Fântâna Jurământului (10), unde Avraham și Avimelech au jurat să pună capăt conflictelor lor (Genesis, 21, 25-32). Însind din oraș, călătorul începe să se cufunde în Deșertul Sudului (11), drumul este lung spre Marea Stufărilor (12), trebuie să traversezi magnificele peisaje ale Creației (sau ale sfârșitului lumii) pentru a ajunge la apele sale limpezi și proaspete, așa cum a făcut-o poporul lui Israel înșind din Egipt.

Cei care vor prefera nordul se vor îndrepta spre autostrada construită de-a lungul țărmului Mediteranei și, după Herzlia și Natania, vor trece aproape de centrala electrică a Verdeții (13), cuvânt ebraic ce vine de la arabil hadr, care desemnează această culoare ce face aluzie la algele de mare, oraș pe care pionierii coloniști evrei l-au întemeiat aici exact cu un secol în urmă.

După ce a lăsat în urmă Haifa, marele oraș druz Trandafir al Carmelului (14) și Akko, ale cărui ziduri au rezistat lui Napoleon, călătorul ajunge la Râul Domnului (15), frumoasă stațiune balneară, în apropierea căreia se află kibbutz Combatanții al Ghetounilor (16), fondat după cej de al doilea război mondial de partizani evrei veniți din Europa de Est, și orașul baptist înțelegere între oameni (17). Trebuie să traversezi toată Galileea, să treci, de exemplu, prin Drumul Văii (18), pentru a ajunge în Orașul celor Opt (19), numit astfel în amintirea a opt apărători ai Colinei Văii (20), care au murit în jurul anilor '20 în apărarea acestei colonii sioniste atacată de teroriștii arabi. De acolo, se coboară spre lacul Tiberiadei, trecând spre Cheia Bolții (21), care, în secolul trecut, a fost centru administrativ, politic și agricol major al activității sioniste de cumpărare și de, valorificarea a terenurilor pentru toată Galileea. Tâind drumul spre kibbutz Malun (22), care își alinază casele aproape de Iordan, se urcă spre platoul Muntele Golan, populat de evrei și de druzi, aici aflându-se numeroase sate, cel mai important fiind cel numit Drumul Soarelui (23). Numeroase kibbutzi și moșaviri sunt împănate pe Muntele Golan. Egalitatea (24) domină lacul Tiberiadei; se poate vizita o poziție siriană dezafectată. Drumul spre Izvorul Cald (25) urcă spre vechile stațiuni termale romane de la Hamat-Gader (26). Dincolo de Muntele Golan se întinde frontiera siriană. De aici se văd clădir aparinând ONU.

Drumul de întoarcere spre Capitală este practic rectiliniu. În mai puțin de trei ore, după ce Marea Moartă (27), aflată în stânga noastră, a rămas în urmă, suntem în inima istoriei evreiești și occidentale, fiindcă Casa Păinii (28), unde s-a născut Isus, este la doi pași. Sprelădarea Orașului Păcii (29), ales de David, în urmă cu 3 000 de ani, pentru a deveni capitală a regatului Israel, eclipsează toate cele văzute până aici.

Am schițat un periplu turistic-lingvistic sumar. Nu e inutil să atragem atenția asupra numerelor date de fondatorii orașelor și satelor israelului, caracterul simbolic al acestora fiind atât de accentuat. Să fie oare o întâmplare dacă imnul național al Israelului se numește "Hatikva", care înseamnă ... ce anume? (30)

(1) - Tel Aviv; (2) - Ramat Gan; (3) - Ghivatim; (4) - Petah-Tikva; (5) - Tomat kibut Galuot (6) - Rison-le-Sion; (7) - Nes Tiona; (8) - Rehovot; (9) - Kiriath Gat; (10) - Beer-Seva; (11) - Neghev; (12) - Yam Suf - Marea Rosie; (13) - Hedera; (14) - Deliat-el-Carmel; (15) - Naharia; (16) - Le'hamei Haghetata; (17) - Nes Amim; (18) - Migdal Haemek; (19) - Kiriath Smona; (20) - Tel Hay; (21) - Ros Pina; (22) - Gadot; (23) - Majdel-Champs; (24) - Haon; (25) - Mevo Hama; (26) - Meron Golan; (27) - Yam Hamelah (Marea Moartă); (28) - Beit-lehem (Bethleem); (29) - Ierusalaim - Ierusalim; (30) - Speranța.

Note de lectură

O istorie a evreilor de Iosy Eisenberg

(au dreptul la protecția legilor pentru persoana, bunurile și exercitarea cultului lor), cucerirea arabă și expansiunea iudaică, autonomia evreilor, preeminențe contestate (conținutul și dezvoltarea Talmud-ului), așteptarea Mesiei și Chazari (un întreg popor trece la iudaism). Un capitol tratează viața intelectuală și economică în umbra Islamului, clasicismul iudeo-arab, rațiunea pură și puritatea credinței, sclavii lui Israel (împotrăstarea speranței în venirea lui Mesia), Călăuză rătăciților (Kuzsi), de Iehuda Halevi, rolul evreilor în transformările sociale și importanța pe care arabii o atribuie destoiniciei iudaice în evoluția economică a societății. Urmează rolul evreilor la curțile piaciare, influența pe care o câștigă evreii în orașul medieval, polemica religioasă, contractul social dintre evrei și protectorii lor. Eisenberg numește perioada cruciadelor "Valea plângerii" pentru evrei, descrie sistemul de absorbție a capitalului și, sub numele de "conspirație evreiască", calomniile ce se imaginează pe seama omorului ritual. Nu au loc numai procese de persoane, dar este judecat chiar Talmud-ul (în 1242) și 24 cruce de manuscrise sunt arse în piața Grève din Paris. Explicația supraviețuirii evreilor stă pe temelia credinței și aici autorul are un capitol de o concizie și claritate impresionantă pentru cel mai dificil produs cultural al iudaismului, Cabala. Ea propune o teologie și o cosmogonie foarte elaborate. Cabala este o carte apocrifă, atribuită rabinului palestinian din sec. al II-lea, Simon Bar-lukhai și compilată în sec. al XIII-lea de rabinul spaniol Moise de Léon. "Exilului lui Israel îi corespunde exilul prezenței divine. Prin studierea și punerea în practică a Torei, evreul este cel care poate spera să pună capăt în același timp suferinței lui Israel și domniei ei - provizorii - a Răului. În centrul preocupărilor Cabalei se găsește, cu totul firesc, problema mesianică" (pag. 220). Ghetoul cu suferințele sale, dar și cu granzii, ducii și mesile sale, sabatonișmul (aventura lui Sabbetai-Zvi, autoproclemat Mesia și sfârșind în islamism), revenirea evreilor, gonitii nu de mult, scăpați prin fereastra ghetoului, conduc la o reoccidentalizare a acestora.

Partea a IV-a prezintă pe evrei în lumea modernă, în care fenomenul reprezentativ îl constituie Emanciparea, datorată Revoluției Franceze. Se descrie ce a însemnat Spiritul

Luminilor pentru evrei, modelul berlinez, evreii ca oameni (Clermont-Tonnerre: "Trebuie să refuzăm tot evreilor ca națiune și să le acordăm totul ca indivizi"), Sanhedrin-ul creat de Napoleon, emanciparea în Europa, ghetoul rusesc. Eisenberg consideră emanciparea o revoluție evreiască; mai importantă decât schimbarea statutului politico-juridic și dobândirea drepturilor cetățenești este aderarea evreilor la cultura noi, care îi transformă radical. Evreii sunt în situația de a se redefini cu Haskala și autorul se întreabă dacă iudaismul este o lege, o morală sau o categorie. Trece, apoi, la evreii din est și în Europa la sfârșitul exilului.

Un capitol se ocupă de antisemitism, teorii și fapte, stăruiri grave, omoruri rituale și pogromuri, evreul rătăcitor și amurgul zeilor (o analiză a surselor antisemitismului: "Mutația antiuudaismului în antisemitism și excesele acestuia din urmă au provocat printre evrei o serie de reacții care au modificat profund raporturile lor cu Europa și le-au schimbat drumul prin istorie" (pag. 292).

În Orizonturi noi, Eisenberg descrie emanciparea demitizată, iudaismul ca națiune și cultură, tipuri de atitudine, naționalism, socialism și sionism și mai ales rolul celui din urmă.

În Refugiiul american, autorul prezintă colosul S.U.A., eforturile de a suprima sărăcia și unele reușite, asimilarea în America și "Muntele Ararat" (un proiect de a coloniza pe evrei în S.U.A.).

Holocaustul își are începuturile încă din primul război mondial. Se descriu raporturile dintre evrei, englezi și arabi; există capitole ca: "O Palestină la Moscova", "Cine vrea evreii?" (Conferința internațională de la Evian din 1933; vase scufundate cu evrei), "Soluția finală"; "Te vei veni Israel" (proclamarea statului și războiul cu arabii) și, ultimul capitol, "O generație rătăcită" (I) (În Imperiul roman se găsea un evreu la 12 romani, astăzi un evreu corespunde - recalculează de noi - la patru sute de locuitori ai globului). Săptămâna pe Eisenberg, care, examinând situația confuză în care se găsește Israelul ca stat, față de condițiile geopolitice din regiune, scrie: "...nu este exclus ca evreii, ca oameni și Israelul, ca stat, să fie investiți cu o anumită misiune. Poate că în elaborarea unei «civilizații cu față umană» ei dețin câteva chei și modele, care vor fi probabil mai mult sociologice decât religioase". Cartea se încheie cu câteva considerații despre noua Diasporă, evreii tăcerii (cei din Rusia), relațiile israelului cu Diaspora și Diaspora spiritală (definirea evreului, prețuirea iudaismului, ieșirea din ghetoul gândirii și "convergența acestor două puncte de vedere: acela pe care lumea îl adoptă cu privire la el și cel pe care evreii îl adoptă în privința istoriei lor").

Bogăția documentării și a sintezelor, precum și amploarea analizei fac din această carte o operă de cea mai mare însemnatate.

Z. Kantymos

1) Iosy Eisenberg: "O istorie a evreilor", traducere de Jean Rusu, Editura "Humanitas", 1993.

STIRI

■ EZER WEIZMANN

• Alegere

Ezer Weizmann a fost ales președinte al Statului Israel, succesor al lui Chaim Herzog.

El este nepotul lui Chaim Weizmann, primul președinte al Statului Israel. Născut la Tel-Aviv, în 1924, a fost comandant al aviației militare, parlamentar, a ocupat diferite funcții (între altele, ministru al apărării) și se numără printre realizatorii Tratatului de pace de la Camp David, încheiat cu Egiptul.

• Papa ar dori să viziteze Ierusalimul

Rabinul David Rosen este originar din SUA și trăiește de câțiva ani la Ierusalim. El a avut de curând prilejul de a discuta cu Papa Ioan Paul al II-lea, în localitatea italiană Assisi. Rabinul David Rosen a participat acolo, împreună cu alți evrei, la o zi de rugăciune pentru pace în fosta Iugoslavie. În timpul unei audiiențe private, Papa a declarat că el se roagă lui Dumnezeu să-i fie hărăzită o vizită la Ierusalim.

După cum a comunicat Rosen în urma audiienței, Papa a subliniat că în prezent continuă discuțiile între reprezentanții Vaticanului și ai Statului Israel în legătură cu stabilirea relațiilor diplomatice.

• Cărbune

Israelul obține, conform unei înțelegeri încheiate recent cu Republica Populară Chineză, 60 000 de tone de cărbune, în valoare totală de 2,5 milioane de dolari.

• Un "muzeu pentru proprie experiență" - la Ierusalim

De curând s-a deschis la Ierusalim un muzeu științific numit "Bloomfield", destinat special tinerilor.

Scopul acestui muzeu este de a prezenta de aproape vizitatorilor minunile culturii omenești în domeniile științei și tehnologiei, și toate acestea prin contact propriu, personal.

Printre altele, este reconstituită formarea unei tornade împreună cu utilizările electromagnetice foarte moderne. Muzeul se află într-o construcție (peste drum de cartierul guvernamental din Ierusalim), special construită, din metal și sticlă.

Diferitele exponate de natură tehnică stau la dispoziția vizitatorilor și pentru experimentări personale.

• Filarmonica Israeliană în turneu la Viena

Ambasadorul muzical al Israelului - Israel Philharmonic Orchestra - concertează din nou în sala "Musikverein", din Viena, sub conducerea dirijorului ei permanent, Zubin Mehta. Cu acest concert, ansamblul muzical de frunte al Israelului revine, după 18 ani, în Austria.

• Diplomatie

Pentru prima dată după ruperea unilaterală a relațiilor diplomatice, în 1969, de către Coreea de Sud, un

nou ambasador sud-coreean, Xi-Choo Lee, a remis, la 7 Ianuarie 1993, președintelui Statului Israel scrisorile de acreditare, în cadrul unei audiiențe de prezentare.

• Deplasare de teren

Consiliul orășenesc al Ierusalimului, în colaborare cu experți în construcția de drumuri, caută să deplaseze, cu 8 metri, controversata porțiune de ocire de la Giwa Zarfatit (French Hill), pentru ca mormintele din antichitate să nu fie atinse.

• Acord de colaborare

Ministrul energiei al Israelului și Ucrainei, profesorul Shimon Shitrit și Serghei Ribacenko, au semnat la Ierusalim un acord de colaborare științifică între cele două țări.

• Comandă

Bundeswehr - armata germană - a comandat la o întreprindere israeliană de armament 10 000 de costume de protecție, în valoare de 1,3 milioane de mărci. Firma, ale cărei produse merg mai ales la export, susține că jachetele furnizate nu sunt numai antiglonț, ci protejează și împotriva împunsăturilor de cuțit.

Bundeswehr nu este primul client. Mai înainte au făcut astfel de comenzi armatele din Suedia și Franța.

• Dragoste

Delfinul Marc este un vechi "agent" al serviciului secret sovietic. În vârstă de 25 de ani, el își trăiește amurgul vieții în delfinariul de la Tel-Aviv, unde, de trei ori pe săptămână, prezintă o scufundare fantastică cu scufundătorul Leonardo Carmel, în vârstă de 53 de ani. Între delfin și scufundător s-a stabilit o "dragoste la prima vedere", ceea ce i-a făcut geloși atât pe ceilalți delfini, cât și pe prietena lui Leonardo. "Așa ceva nu am văzut încă niciodată", spune Andrei Avramov, antrenorul său rus, despre această prietenie între om și delfin. Leonardo Carmel pare deosebit de fericit de această întâmplare, dar până în prezent nu a fost încă posibil să afle părerea lui Marc!

• Gală muzicală la Zürich

Zubin Mehta și "a sa" Orchestra Filarmonică Israeliană au fermecat, la 29 martie, publicul meloman la Tonhalle, din Zürich. La început l-au acompaniat pe Radu Lupu, în Concertul nr. 3 pentru pian, de Beethoven, apoi au celebrat "Simfonia fantastică" a lui Hector Berlioz. Acest concert de gală, cu mulți oaspeți de vază, este organizat de Fundația Heinrich Neuhaus, după cum a declarat președintele ei, Ueli Baer, revistei "Israelitisches Wochenblatt". Zubin Mehta, personalitate de frunte a acestei reuniuni muzicale, este membru al Fundației Kuratorium.

• Evrei din China fac Alia

Foarte multe familii chinezești, care arată că sunt de origine evreiască, s-au adresat de curând ambasadei israeliene de la Beijing. Intenția lor este să facă Alia. Cărțile de identitate ale acestor familii confirmă apartenența lor la evreime, dar minoritatea evreiască nu este recunoscută ca atare de autoritățile chineze.

• Sunt 20 de ani de atunci...

În războiul de Iom Kipur (1973), soldați israelieni, purtând în brațe un sul sfânt (Sefer Tora) în care sunt scrise cele cinci cărți ale lui Moise.

Inscripția de pe sul: "Acest sefer este dăruit de Federația Comunităților Evreiești din România, prin Eminența Sa dl Șef Rabin dr. David Moses Rosen și donat Ministerului Cultelor, din Israel."

Anul 19 (anul 5727 - 1967) de la crearea Statului Israel!

Au fost 3 800 de astfel de suluri sfinte care au făcut atunci ALIA.

Nu numai evreii români, ci și alți evrei sfinte cărți au ajuns astfel în Țara Făgăduinței.

Cinstire veșnică veneratului nostru Șef Rabin dr. Moses Rosen, care a salvat o astfel de minune!

Arnon Mantver, director general al Departamentului Alia din Agenția Evreiască, a relatat că cererile "vor fi

■ EVREI DIN CHINA

cercetate temeinic". Deși documentele chinezești îi arată pe doritorii de plecare ca evrei, după Mantver aceste afirmații trebuie verificate. "În acest moment" a adăugat el, "problema este cercetată de istorici".

• Evreii părăsesc Yemenul...

După cum relatează ziarul american "New York Times", organizațiile evreiești din S.U.A., Franța și Marea Britanie doresc să-i evacueze pe evreii din Yemen. Ziarul citează grupuri evreiești care au arătat că au primit de la oficialii yemeniți mesaje potrivit cărora evreii care mai trăiesc acolo pot părăsi țara. Comunitatea evreiască din Yemen numără încă vreo 1 200 de membri. La sfârșitul anilor '40, peste 40 000 de evrei au părăsit Yemenul în direcția Israel, în cadrul acțiunii "Covorul fermecat".

• ... și Cuba

Odinioară, șeful statului cubanez, Fidel Castro, a spus că "cei din urmă care merită o discriminare sunt evreii". În țara sa, el a interzis orice discriminare. Și, cu toate acestea, dintre cei 15 000 de evrei care trăiau în Cuba înaintea anului revoluției, 1959, cam 14 000 au părăsit "paradisul socialismului". În 1980 Fidel Castro a naționalizat ultimele două măcelării kașer. Pentru a păstra însă puțină tradiție, de Pesah se coace azimă și de Hanuca se aprind lumânările tradiționale. Mai mult nu mai pot face evreii din Cuba pentru iudaismul lor, de când, în 1981, Castro a închis ultima școală evreiască. Pentru cei 1 000 de evrei din insulă mai există azi, la Havana, doar două sinagogi.

• Varia

* Pentru prima oară a sosit la Ierusalim o delegație din Vietnam. Pe lângă probleme economice, s-a discutat și despre stabilirea relațiilor diplomatice.

* Ministrul de externe belgian Willy Claes, aflat la Ierusalim pentru convorbiri politice, a dirijat un concert al Orchestrei Filarmonice din acest oraș, în cadrul Festivalului "Liturgica".

* În Israel a fost o iarnă mai aspră, cu frig mușcător. În toată țara a plouat, iar pe Hermon și în regiunile înalte din Iudeea și Samaria, a nins.

* Ministrul israelian al poliției, Moșe Sahal și inspectorul general Iakov Terner au întinerit corpul de vârf al poliției și au numit zeci de noi cadre de conducere.

• Antisemitismul lui Wagner

Lucrările lui Wagner sunt încă rar interpretate în Israel. Faptul că muzica lui a suferit în Israel "o excomunicare" se explică nu numai prin exprimările antisemite din scrisorile lui Richard Wagner. Scriitorii israelieni au încercat mereu să relativizeze ura împotriva evreilor a renumitului compozitor german și să atragă atenția asupra considerabilei importanțe a creației sale muzicale.

Așa cum demonstrează Paul Lawrence Rose, care predă istoria generală la Universitatea din Haifa, în cea mai recentă carte a sa "Wagner: Race and Revolution", muzica lui Wagner nu este nici pe departe atât de "nevinovată" sau pură, cum susțin întruna adepții compozitorului. Printre altele, Rose se ocupă de teza adesea susținută, după care Wagner nu ar fi putut fi antisemit, căci în tinerețea lui a fost revoluționar de stânga. Profesor de istorie, Rose atrage atenția că și mulți socialiști din secolul al XIX-lea s-au manifestat ca antisemiți, ca, de exemplu, Bruno Bauer și Mihail Bakunin. Nici faptul că Wagner a avut câțiva prieteni evrei nu poate fi considerat ca o dovadă de dezvinovățire a sa.

• Schimbări climatice

În Israel vremea este un subiect predilect. Nu puțini sunt aceia care se delectează, profesional, cu fenomenele meteorologice. Dintre ei fac parte, bunăoară, colaboratorii de la Centrul de cercetări Mitrani - pentru ecologia zonei deșertului - de pe lângă Universitatea "Ben-Gurion", din Beer-Sheva. Ei se interesează,

înainte de toate, de schimbările meteo din regiune, în general și în jurul deșertului, în special. U. Sefriel, conducătorul Centrului, este de părere că o schimbare globală a cliimei în Israel ar conduce la ploioase și ierni secetoase. Israel are o situație specială, deoarece această țară se succed trei sisteme climatice. În primul rând, umezeală mediteraneană, apoi clima binte a Saharei și, în cele din urmă, clima uscată a stepelor asiatice. În borotorul lor de cercetări din pust Neghev, oamenii de știință încearcă să afle ce influențe vor avea asupra schimbărilor climatice asupra apei și florei indigene. "Noi încercăm pur și simplu să ne imaginăm" - mă Sefriel - "cum ar putea arăta crurile peste cincizeci de ani. Tel-Aviv sau în Haifa, dacă acolo domni aceleași condiții climatice în pustul Neghev."

• Instalații de apă pentru Siria

Actualmente, se pare că tocmai politica externă israeliană se preface în noi perspective. Între altele, tinde și la bune relații de vecinătate cu dușmanul "clasic" al Israelului - Siria. Pe tărâm economic, există cum primele semne de colaborare. Fabrica kibbutului Dorot exportă oțel în instalații de apă și accesorii în Siria.

Frește că această relație economică nu se poate realiza încă pe cale directă. Kibbutul a găsit un intermediar în Europa. Nahum Schahal, directorul acestei întreprinderi, care este specializat în accesorii folosite în aprovizionarea cu apă în industrie și agricultură, a comunicat preselor, că a anunțat o mândrie, că în acest caz chiar în însemnul de marcă "Made in Israel" nu trebuie îndepărtat, că cazul altor livrări destinate țării arabe. Instalațiile de apă și accesorii necesare furnizate Siriei vor servi obținerea apei potabile cu care va fi aprovizionată capitala - orașul Damas.

• Alia

■ SIMHA DINITZ

În 1992 au venit din Comunitatea Statelor Independente în Israel 64 057 de persoane. Cifra a fost evocată de președintele Agenției Evreiești Simha Dinitz.

• Viitorul Tel-Aviv-ului

Fără îndoială că primul oraș evreiesc (fondat în 1909) își va modifica silueta printr-un gigantic proiect de construcții, care poartă numele "Poarta Israelului" și se va ridica în mare, în fața coastei. Dacă va merge după dorința proiectanților, în anul 2010, orașul va semăna mai curând cu Los Angeles decât cu un mare oraș israelian construit inițial printre dune. Baruch Yoskovitz, locțiitorul arhitectului șef al orașului, a vorbit despre planul de a lega zonele exterioare ale orașului cu centrul, printr-un sistem de tren rapid. Se află în curs de proiectare și un metrou. În afară de aceasta, în oraș vor fi construite peste zece mii de noi locuințe, pentru a descongesciona redușă piață a locuințelor de la Tel-Aviv. Printre altele propuneri constructive figurează și o mare promenadă de-a lungul coastei, din nordul orașului, spre Jaffa.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen

FIFTY YEARS SINCE THE WARSAW GHETTO RISING

When the reading of the Biblical portion is over, the holy scroll of the Torah is raised and unrolled with piety and dignity before the congregation. It stands up there, on the pulpit of the synagogue – a „standard“ not stained by even a single drop of blood, not recalling any military victory, not evoking any bravery of ours, nor any suffering of others. The Jews raise their eyes to it, point with their finger to it, and say in a chorus: „This is the teaching“.

Whenever I participate in this scene, which is typical of our people and our belief that have turned the book into a banner, grand ideals into a fortress and the spirit into a weapon, my mind's eye sees another scene, blending with the one I witness. I never actually saw it, but I seem to experience it myself. A flag is fluttering on smoking ruins. It is torn and blood-stained, and not only the glassy eyes of those who have fallen around the flag are directed towards it, but an entire generation of survivors, and all the successive generations, each of them adding a link to the chain of our existence, are looking to it.

Garbed in it, the last fighters of the Warsaw Ghetto are piercing the horizon of the future with serene human dignity.

Unlike the parchment of the Torah, that banner bears no letter, and yet, moved by an invisible force, my arm goes up, my finger points to it and, together with the voices of millions of brothers and sisters of the past and the future, my mouth utters with grave determination a solemn proclamation: „This is the teaching!“

We have suffered for two thousand years because not even for an instant would we lay down the grand book containing mankind's wonderful dreams. Ever since the exploits of the Maccabees, and then of the fighters of Bar Kochba, and up to our own days, we have been a tried and tested people. Dispersed, weak and few, all we had was tenacity and the awareness of a holy mission. All we opposed to force was reason. We fought the fist with arguments. For thousands of years we wandered all over the world pointing at the book as at a supreme ideal, and much of our blood moistened the lands in which we lived.

That is what we were from the year 135 of the common era, when the last fighters of Betar died, to April 1943, when the uprising of the Warsaw Ghetto broke out.

It was then that „the full cup of tears“ overflowed. The years of the gas chambers and furnaces, of the common graves and the death trains, the years of abuses and mockeries, the years of the extermination of millions of children, the years in which human bodies were transformed into „pure Jewish soap“ (Rein Jüdisches Fet – RJF), the years

of hell on earth, the years of mattresses made from the hair of our daughters and book-covers made from the skin of our brothers, those years faced us with a terrible reality.

On that Passover of the year 5703 since the creation of Man, Mordechai Anielewicz and his fighting comrades won a unique victory. They demonstrated that the doomed can and must become heroes.

Unarmed, weak and few, they went into a battle without having any chance whatever of surviving it. They fought it with the one and only purpose of teaching history a wonderful lesson. And from its very start, that battle was in the spotlight of eternity.

There, in the area of 18 Mile Street, the resignation of the doomed came to an end, and the audacity of the daring was released. For three weeks the great, terrible Reich was defied by a troop that fought tanks with petrol bottles and machine guns with fists. In the course of three weeks the enslaved peoples and the whole of mankind witnessed a revolutionary transformation. The mocked and cursed Jew, who had to let others spit him in the face without a murmur and to go to the furnace like cattle on its way to the slaughter house, that Jew, whose destiny had become synonymous with martyrdom, and for whom you could at best feel pity, that Jew had now drawn himself up and thrown himself on the enemy. He had had enough of being pitied. Now he had won the respect of the whole of mankind.

Till then, up to the spring of 1943, the unstained banner of the Torah was unrolled like a shield against countless dangers. The enemy furiously attacked it, trampled it underfoot and threw it into the fire.

Since then, the banner of the Torah has been joined by the tattered and blood-stained flag of the fighters. Together they have succeeded in transforming the *kadosh*, the holy martyr impervious to this world and lost in the spheres of the life to come, into the *gibbor*, a hero who knows that brute force must no longer rule the relations between people and peoples, a hero fanatically believing in justice and carrying the sublime book of peace in the world, a hero who for all these reasons fights and defeats those who want to suffocate him, to silence him and deny him the right to live. The lesson of the Warsaw Ghetto has borne fruit. We are too near to it to realize the historic significance of its moral and material effects, of its impact not only on our historical path, but also on our human dignity.

The martyrs have become heroes. They no longer accept pity, but they have won respect.

This is the teaching left to us by those who died in the ghetto of Warsaw. Their memory will be blessed for ever.

A Quarter of Century Ago, Jerusalem Becomes Again the Capital of the State of Israel

ראש הממשלה
PRIME MINISTER

9 March 1993
16 Adar 5753

Dr. Moshe Rozen
Federatia Comunitatilor
Evreiesti din Romania
Strada sf. Vineri nr. 9
70478 Bucuresti
Romania

Dear Dr. Rozen,

I am writing to invite you to join me and all of Israel at the Conference for Jerusalem celebrating the closing of the 25th year of unification, this May 17-20, 1993.

While you have been to Israel many times, it is particularly important now, at this crucial juncture in our history, that you come and stand with us together to celebrate the unity and eternity of Jerusalem and of our People. Your participation is also meaningful to us, because it will encourage others to come. A special dignitary session is being planned and I hope you will be there.

While we are keenly aware of Jerusalem's unique place in our history, in our faith, in our culture and in our future, it is important that we demonstrate to the world at large how strongly and proudly Jews everywhere identify with Israel's ancient capital. There must be no doubt that the welfare of united Jerusalem and the destiny of Jewish creativity are joyfully linked forever.

Jerusalem is important to every Jew no matter where he lives. For thousands of years we could do little more than pray and yearn for our return. Today, at last, Jerusalem is the capital of the sovereign Jewish State of Israel and every Jew draws inspiration and strength from her glorious past, her spiritual message and her sublime beauty.

I urge you to join us on May 17th and to use your influence to help ensure that the Conference for Jerusalem broadcasts an unmistakable and resounding message throughout the world.

Make "Next Year in Jerusalem" happen this year.

Y. Rabin
Yitzhak Rabin

DEFYING THE HOLOCAUST A Diplomat Support by ABA GEFFEN

Dr. Gefen, an obstinate, persistent, and thoughtful man, has come to terms with his century. It was his strength and determination that brought about the survival of his brother, of other imperiled Jews, and of himself. His personal force drew others to his leadership, and his common sense and human sensitivity helped to achieve the difficult crossings of Jews from bloody Europe to the Land of Israel.

Writing with vigor, Dr. Gefen bridges those times of war and Holocaust over into the present - uncertain as he knows it is - for the reader. Jews and non-Jews will feel the travails of the victims and know the urgency of their needs to be rescued. He shows how for too many, rescue did not come, or it came too late.

As a diplomat in the service of his country, Aba Gefen observed and dealt with varieties of others, some whose own history included the persecution and murder of Jews. For the Jews at his missions, he represented their hopes and their pride in the achievements of Israel. For the non-Jews to whom he was the representative of a sovereign

state, he earned respect, gave valued counsel, and enhanced the opportunities for good will and peace.

In this narrative, a report of one man's life and of the Jewish people, we find the tragedy and the triumph of both. Aba Gefen has defied the Holocaust and so heightened our understanding of its place in history.

Dr. Nathan Kravetz
Editor

מוות קדושים למוות - גיבורים

בתום הקריאה בתורה בבית"כ, מגביהם וגוללים את הספר ביראת כבוד, ונוכח כל ציבור המתפללים. עומד לו ספר-התורה שם, על הבימה, כדגל שלא נכתם אך בטיפת דם אחת. שאינו מעלה על הזכרון שום נצחון צבאי, שלא יכתי'ר זר לעלילות גבורה עצמיות ולא מגונה מפלתם של אחרים. עיניהם של כל המתפללים מופנות לספר התורה ובהרימם אצבע יקראו כולם "וזאת התורה"...

במשך השנים, כל כעס שמשתתף אני בטכס אופייני זה לעם ולדת, שהרימו את הספר למדרגת דגל, הפכו חזונות ואידיאלים ועלים למצברים ואת הרוח לנשק-מגן, יעלה לפני עיני רוחי מחזה אחד שמתמזג ונבלע במחזה זה שאני משתתף בו. לא הייתי עד-ראיה למחזה ההוא ובכל זאת, כאילו הוא היה מהויתי. על מעי-חורבות המעלות עשן ויתנובש דגל. משוטע הוא הדגל ומלוכלך בדם, אבל אליו מופנים לא רק מבטיהם הקפונים של אלה שנפלו סביבו, אלא גם מבטו של דור שלם שנשאר לפליטה, מבטיהם של כל הדורות העתידים שיבואו אחרינו להוסיף חוליה ונסתם בשרשרת הקיום ההיסטורי של עם ישראל. וכך, עטופים בדגלים זה, יבקיעו אחרוני הלוחמים שבגינו וזוהרה, "האחרונים על החומה", את ערפלי האופקים של העתיד במבטיהם המבטאים שלווה וכבוד עצמי של אנושות. בניגוד לקלף-התורה, אין על דגל זה אך את חורטה ובכל זאת, כאילו נדחף מאיה כח טמיר, אני מרים יד וצבעי לקראתו, כששכחות דובבות יחד עם מיליוני הנוכחות של אחים ואחיות שבעבר ושבעתיד בכובד - ראש ובכוונה את ההכרזה ההגיבית "וזאת התורה"...

הקלף הטהור והנקי וסחף זה המלוכלכת בדם עומדים בצוותא ומלמדים אותנו את התורה האמיתית. לאורך תקופה של אלפיים שנה אנו מקיימים בפועל את דברי המשורר "כי עליך הורגנו כל היום" וזאת יען שלא הסכמנו לתת מידינו אך לרגע את הספר הנשגב, את ספר החלומות הנעלים של האנושות. החל מצדיה הראשונים של תקופת החשמונאים מלאת הפאר ובמאוחר בתקופת התקוממות שבהנהגת בר-כוכבא ועד ימינו אנו היינו רגש. על מעונים, לעם של קדושים הנהרגים על קידוש השם. בהיותנו כזורים, חלשים ומעטים מול רבים החזקנו עומד רק הודות לזה שנתנו לעצמנו בעקשנות דין וחשבון שליוות הקדושה שלנו. נגד הכח נלחמנו בהסברים ובשכ-נו נגד אגרופים. וכך, עם נדודים בשבילי - העולם, ממשך אלפי שנות מצוקה ושעבוד, בולה ונכר, הצבענו על הספר כעל האידיאל הרם ביותר, בעוד שדמנו נשכך כמים בכל ארצות תבל שבהן נגזר עלינו לחיות. וכך כאילו נכר השלמנו עם גורלנו, עם גורל של... קדושים. כ עם של קדושים, כז היינו משנת 135 לסה"ל, שנת מות לוחמי ביתר האחרונים וכלה בשנת 1943, שנה בה התלקחה אש המרד בגיטו וורשה.

והנה, ימים באו וכוס המלאה דמעות עברה על גדוהיה, שנות הזעזוע של תאי-הגז, של קברות אחים בהמוניהם, של רכבות מות, של רעג ובזז, של השמדת מיליוני עוללים ויונקים, של גופות שנופלו ל"סבון יהודי נקי", שנות של תופת עלי אדמות, של תוצרת מזרמים משערת בנותינו ומעשפות-כריכה לספרים מעורות אחינו, כל אלה הביאו, באופן מחריד ליקיצה אל המציאות. ב מרדכי אנילביץ וחבר הלוחמים שלו, הי"ד, הנחילו בפסח של שנת התש"ג לבריאת העולם נצחון יחיד במינו. הם הוכיחו שהגיעה השעה שהקדושים יכולים וצריכים להנהיג לגבורים.

בידיים רקות, במתי מעט ובכחות חלשים הם נגשו למלחמה בלי שמש של סיכוי אפילו, שיצילו נפשם. היתה זאת מלחמה אך ורק לשם המטרה שההיסטוריה תלמד פרק ובלא הבלכחות גבורה. היתה זאת מלחמה שאליה הופנו מלגביה הראשונים זרקורים של הנצחיות. אי-שם, בשטחים שמסביב לרחוב מילה מספר ח", שקעה מעשהיה של שיטת ההשמדה עם הגורל, של מות-קדושים מתוך צידוק עליו וזרחה משעה של הגבורה במלוא זוהרה האגד-תי בתוספת העקשנות היהודית. שלושה שבועות נלחם ה"יד האדיר בכל כושר הלחימה שלו נגד קבוצה של לוח-מים שכל נשקם היה בקבוקי בנזין לעומת טנקים ואגרנף לעומת מקלעים. במשך שלושה שבועות, האנושות כולה וכל העמים המדוכאים היו עדי שינויים מהפכניים: "היהודי הנמז והרוע, שואלי היה לקבל כל יריקה בפניו מתוך עתירתה, זה שהובל כצאן לטבח, זה שבגורלו נהפך להיות גם נרדף של מיתה על קידוש השם, שבמקרה הכי טוב עליו היה לערוך רגש של חמלה, היהודי הזה יישר את גבו שעליו חרשן חורשים עד לרגע ההוא, התופל על האויב ובמקום רגש הרחמנות של העולם, שבעט אתו כבר, ונחל הפסם את רגש הכבוד של האנושות כולה.

עד היום ההוא, עד האביב של שנת 1943, דגלה הטהור של התורה התנובץ כמגן ומחסה בלעדי נגד הסכנות אי-ספור שארבו לנו. ואחרי שהאויב התופל עליו בחמה נפוכה, היה למרמס רגלים ולמאכולת-אש. מ היום ההוא ואילך, לדגל התורה התלווה הדגל השטוע הנכונת בדם של לוחמי הגיטו. שיהם יחד הצליחו להפוך את הקדוש, שמוסר נפשו על קדושת השם כשעבטו האחרונים מופנים אל מעבר לעולמנו, קדוש זה שלא מעלמא הדין - דגלבור, הנחלם וגובר על שואני פרוצים להחניקו, ולעתיק קולו, השוללים את זכותו לחיים בעולם הזה; גבור זה נלחם דווקא בתוקף שכנועו שהגיע הקץ לעקרון של "כני דאליים גבר", שהכח הברוטלי לא עוד יהיה הפוסק האחרון בקביעת היחסים בינינו עם יאנושים. הוא נלחם דווקא בתוקף אמונתו הפנטית בצדק ויען שהוא נושא בחבו ומכניץ בעולם את הספר הנשגב, ספר השלום.

"וזאת התורה" זו התורה של מרד גיטו וורשה נשא מרי. חסר לנו הרוח הדרוש בין המאורעות בכדי שנעריד-טרנספקטיבה היסטורית על הרושם, התוצאות מבחינה מוס-רית וחומרית כאחת של המאורעות שהם ענקיים בהשפעותיהם לא רק על מסלולנו ההיסטורי, אלא על הכבוד האנושי שלנו. הקדושים היו לגיבורים. היה להם לזרא רגש החמלה, ממתו רכשו להם את רגש הכבוד. זאת התורה שציוו לנו במוות גיבורי הגיטו וורשה שזכרונם הקדוש לא ימוש מקרבנו לעד. יהי זכרם ברוך!

ילדי התלמוד-תורה מספרים

יצאת - מצרים, בבוקרשט

"...שלא את אבותינו בלבד גאר הקב"ה

אלא אף אותנו גאר עמהם"

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך

בבוקר רשמי ברומניה. חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים. זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.

חובה קדושה עלנו להדגיש שהרב וילהלם פשוט עשה קידוש השם בביקורו. בנו הצעיר היה חולה והרופאים כבר לא נתנו לו סיכויים של רפואה. הרב היה חולה לב ולא יכל לנסוע לבזו, רק בליווי אשתו. הביקור היה קשור עם שחרור אסירי-ציון שחיהם היו בסכנה ועם פתיחת השער לעלייתם של מאות אלפי יהודים.

זאת היתה ההזדמנות היחידה ולכן הרב וילהלם והרבנית עזבו את בנם על ערש דוי ובאו לפורים לבוקרשט. לא היה זמן לדחות את הביקור ושעת הכושר לא היה מותר להחמץ אותה. אז הופיע הרב הראשי שלנו לפני שר הדתות ושאל אותו: "איזה רושם יקבל האורח על חיי היהודים ברומניה, אם "בחג פורים" לא ימצא את הילדים שלנו בבית-הכנסת?"

תכף ומיד, הגויים בשלטון (לא, היהודים היעוועסקצים!) נתנו פקודה, והילדים שהתקיימו בתלמוד-תורה ה"בלתי חוקיים", הופיעו לאור היום ובפורים תשל"ז התקיים בבית-הכנסת הגדול

ביום י"ג בניסן ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי מבוקרשט "סדר ילדי התלמוד-תורה" לפי מסורת בת 37 שנה בקהילתנו.

מהי המסורת? בתחילת שנות החמישים, הלחץ של "היעוועסקצים" שקראו לעצמם "הועד הדמוקרטי היהודי" ובאמת היו סוכאי הבולשת והמשטר, הקומוניסטי ושגממתם היתה ש"לא יזכר שם ישראל עוד" רצו לעקור מן השורש כל צורה של חינוך יהודי.

מן השעה הראשונה שנבחר כרב ראשי, מרן הרב דוד משה רוזן שליט"א לחם בסכנת נפש אינמה נגדם, יסד שעורי תלמוד-תורה נגד חוקי המדינה, נעשה בעצמו ל"מלמד" ואלפי ילדים ברחבי המדינה (היו אז ברומניה ארבע מאות אלף יהודים) השמיעו "הבל תינוקות של בית רבן" בעשרות קהילות למרות הלחץ ולמרות הסכנות.

בשנת 1956 הצליח הרב הראשי לשכור את "מסד הברזל" בן יהודי המזרח לאחיהם מארצות המערב והרב הראשי של שטוקהולם, ר' יעקב וילהלם ז"ל ערך בבוקר רשמי ברומניה.